

Rechtskundig Weekblad

Vereniging zonder winstgevend doel

Verschijnt elke zondag

Abonnementsprijs: 600 F per jaar

Postchekrekening nr. 3185.22

Beheer en Redactie: Prof. Mr. Ridder René VICTOR, Justitiestraat 21, Antwerpen

DE SLUITING VAN DE ONDERNEMING

I. Inleidend Woord.

De laatste jaren worden vele werknemers gekonfronteerd met de sluiting van de onderneming waarin zij tewerkgesteld werden. Tot op 31 december 1965 werd de wet op 101 sluitingen toegepast. Voor alle werknemers is zulke sluiting een zware klap. Voor sommigen onder hen — wij denken aan de werknemers op gevorderde leeftijd — is die gebeurtenis een catastrofe. Deze werknemers zijn immers gedoemd om tot de oppensioensstelling te genieten van de werkloosheidsvergoedingen.

Om het verlies aan betrekking ten gevolge van sluiting van de onderneming enigszins te compenseren, heeft de wetgever een vergoeding voorzien, en dit reeds van 27 juni 1960 af.

De op die datum ingevoerde regeling had een voorlopig karakter ⁽¹⁾. De duur ervan was beperkt tot drie jaar, met de mogelijkheid die bij Koninklijk Besluit met maximum twee jaar te verlengen.

Op 30 juni 1965 zou de wet van 27 juni 1960 vervallen. Men kon ofwel de wet overnemen in haar geheel in een nieuwe wet ofwel een nieuwe regeling uitwerken.

Deze tweede mogelijkheid werd verkozen.

Aan de hand van de sinds 1960 opgedane ervaring werd een definitief stelsel uitgewerkt. Dit stelsel werd vastgelegd in de wet van 28 juni 1966, B.S. 2 juli 1966 ⁽²⁾.

De nieuwe wet heeft als grootste verdienste dat de praktische moeilijkheden waarvoor men geplaatst werd onder de oude regeling, uit de weg werden geruimd.

Zo heeft de nieuwe wet nauwkeurig bepaald wat dient verstaan te worden onder: onderneming, sluiting, ontslag, verbreking en zomeer.

Inderdaad, « begrippen die niet duidelijk omschreven zijn en aanleiding geven tot uiteenlopende interpretaties, dienen zoveel mogelijk vermeden te worden in wettelijke teksten met financiële weerslag » ⁽³⁾.

De wet trad in voege op 1 juli 1966.

II. Bespreking van de wet.

1. Beginselen.

Drie beginselen liggen aan de grondslag van de huidige regeling:

a) voorafgaande informatie van de betrokken overheden en organismen, alsmede van de werknemers die bij de sluiting betrokken zijn (artikel 3);

b) schadeloosstelling van deze werknemers, in zoverre ze aan bepaalde voorwaarden voldoen (artikel 4);

c) mogelijkheid een procedure in te stellen om de wedertewerkstelling van de werknemers die door de sluiting getroffen worden, te bevorderen (artikel 3).

2. Ontleding van de beginselen.

a) Voorafgaande informatie.

Plaatsing van werknemers.

De paritaire komitees hebben als opdracht vast te stellen volgens welke methodes een aan de sluiting van de onderneming voorafgaande informatie aan de betrokken overheden en instellingen en aan de werknemers wordt verstrekt.

Op dit stuk voert de wet een nieuwigheid in.

Indien de paritaire komitees geen beslissing nemen binnen de zes maanden na de inwerkingtreding van de wet, stelt de Koning vast volgens welke methodes de informatie moet verstrekt worden.

Vooralsnog zijn de beslissingen genomen door de paritaire komitees in uitvoering van de wet van 27 juni 1960 nog van toepassing, behoudens indien zij in strijd zijn met de bepalingen van de huidige wet (artikel 35).

De paritaire komitees hebben eveneens als opdracht de werkwijze te bepalen volgens dewelke de herplaatsing der arbeiders zal georganiseerd worden.

Naast de Rijksdienst voor Arbeidsvoorziening bezitten dus voortaan de paritaire komitees bevoegdheid in verband met de wedertewerkstelling.

De praktische uitwerking van deze bepaling behoort volledig tot de bevoegdheid van de paritaire komitees.

Zelfs bij gebrek aan beslissingen mag de Koning geen stelsel uitwerken (artikel 3, laatste alinea).

b) Schadeloosstelling van de werknemers.

Dit beginsel zal in volgende rubrieken uitgewerkt worden.

3. Begrip « Sluiting van de Onderneming ».

De wet heeft zorgvuldig het begrip « Sluiting » omschreven.

Voor de toepassing van deze wet is er sluiting van de onderneming wanneer ingeval van definitieve stopzetting van de hoofdactiviteit van de onderneming of van een afdeling ervan, het aantal tewerkgestelde werknemers wordt verminderd beneden het vierde van het aantal werknemers dat er gemiddeld was tewerkgesteld tijdens het kalenderjaar dat datgene voorafgaat waarin de sluiting zich voordoet (artikel 2).

Tevens bepaalt dit artikel dat de sluiting geacht wordt in te gaan de eerste dag van de maand die volgt op die waarin het aantal tewerkgestelden gedaald is beneden het vierde van de gemiddelde tewerkstelling.

Enkele bemerkingen dringen zich op.

a) Het begrip «sluiting van de onderneming» vereist dus de vervulling van twee voorwaarden.

1. de definitieve stopzetting van de hoofdactiviteit;
2. de daling van het tewerkgesteld personeelseffectief beneden het vierde van het tijdens het vorig kalenderjaar gemiddelde aantal tewerkgestelde werknemers.

Daaruit volgt dat bv. de tijdelijke vermindering van het personeel in een seizoenbedrijf niet mag beschouwd worden als een sluiting van de onderneming, omdat deze vermindering niet het gevolg is van de definitieve stopzetting van de hoofdactiviteit van dit bedrijf (⁴).

b) Wat de ondernemingen betreft die hun activiteit op een bepaalde plaats stilleggen om deze elders te hernemen, zal men kunnen spreken van een sluiting indien een dergelijke verplaatsing voor het merendeel van de werknemers ernstige moeilijkheden medebrengt om de onderneming te volgen (⁵). Deze interpretatie vloeit voort uit het feit dat de onderneming een entiteit vormt die gekenmerkt wordt door een economische en een sociale autonomie. Door sociale autonomie wordt bedoeld een differentiatie van de mensenkringen (⁶). Indien nu de samenstelling van deze oorspronkelijke mensengemeenschap waaruit de onderneming bestond, door de overplaatsing grondig wordt gewijzigd, verdwijnt de entiteit en ontstaat aldus een nieuw bedrijf. De hoofdactiviteit wordt stilgelegd t.o.v. een bepaald gebied.

Als dit nog gepaard gaat met een daling beneden een vierde van het tijdens het vorig kalenderjaar gemiddeld aantal tewerkgestelde werknemers, staat men voor sluiting van de onderneming.

4. Toepassingsgebied.

A. Wat de ondernemingen betreft.

De wet geldt met betrekking tot de ondernemingen waar gedurende het laatst verlopen kalenderjaar gemiddeld ten minste vijftig werknemers tewerkgesteld waren. (Artikel 1, par. 1.)

a) Als werknemer wordt voor de toepassing van de wet beschouwd, diegene die krachtens een arbeidsovereenkomst (bediende of arbeider) of een leerovereenkomst is tewerkgesteld. (Artikel 2, par. 3.)

b) Om het aantal werknemers te berekenen moet rekening gehouden worden met al de werknemers die zijn ingeschreven in het personeelsregister.

Dit sluit in dat moeten meegeteld worden:

- de werknemers die in opzeg staan
 - de werknemers wier overeenkomst geschorst is.
- Beide categorieën zijn immers nog in dienst (⁷).

c) Aan de Koning werd de zorg overgelaten de wijze te bepalen waarop het gemiddelde van de tijdens een kalenderjaar tewerkgestelde werknemers moet berekend worden. (Artikel 1, par. 2.)

d) Het amendement dat de wet wilde doen uitbreiden tot de ondernemingen waar gemiddeld 35 werknemers werden tewerkgesteld werd niet aangenomen (⁸).

Als argumenten tegen het amendement werd aangevoerd (⁹):

1. dat tot op heden alleen de ondernemingen welke minstens 50 werknemers tewerkstellen, hebben bijgedragen tot de financiering van het Fonds.

Nochtans dient hier opgemerkt te worden dat «de vergoeding dient betaald te worden door de werkgever en slechts wanneer de werkgever in gebreke blijft te betalen, een beroep gedaan wordt op het Fonds» (¹⁰).

2. dat het wedertewerkstellen van 10, 20 of 30 werknemers geen aanleiding geeft tot dezelfde problemen als de wedertewerkstelling van verscheidene tientallen of van honderdtallen werknemers.

Hiertegen werd aangevoerd «dat dezelfde moeilijkheden van plaatsing zich kunnen voordoen ingeval van gelijktijdige of bijna gelijktijdige sluiting van een aantal kleine ondernemingen in eenzelfde streek en in eenzelfde bedrijfstak» (¹¹).

3. dat het getal (50) het voordeel geniet dat het niet stuit op het formeel verzet van een van de sociale partners.

4. dat de mogelijkheid bestaat het toepassingsgebied uit te breiden.

De Koning is met deze taak belast. Nochtans mag de Koning slechts van deze bevoegdheid gebruik maken op voorstel van het bevoegd paritair comité voor het geheel of een gedeelte van de werkgevers (nota: beter had de wet hier ook het woord onderneming gebruikt) die onder de bevoegdheid van bedoeld paritair comité vallen, of na advies van de Nationale Arbeidsraad wanneer de verordening behoort tot de bevoegdheid van verschillende paritaire komitees of bij ontstentenis van dergelijk comité (artikel 1, par. 3).

Uit de procedure blijkt dat het zeer moeilijk zal zijn het toepassingsgebied van de wet uit te breiden. De beslissing van het bevoegd paritair comité moet immers bij eenparigheid van stemmen genomen worden.

Tot op heden zijn slechts twee paritaire komitees erin geslaagd de wet uit te breiden tot ondernemingen waar minder dan 50 werknemers zijn tewerkgesteld:

- voor de Tabaksnijverheid - K. B. 14.5.1962
vereiste personeelsbezetting: 40
- voor de Vervoernijverheid - K. B. 6.6.1962
vereiste personeelsbezetting: 25

Volgens de overgangsbepalingen van de nieuwe wet zijn deze Koninklijke Besluiten nog van kracht.

Wij betreuren ten eerste dat het amendement niet werd aangenomen.

Wij vinden het nog spijtiger dan geen lagere norm werd voorgesteld.

Wij zijn voorstanders van de uitbreiding van de wet tot alle ondernemingen, welke hun personeelsbezetting ook weze.

Wij zijn van oordeel dat «het lot van de door een kleine onderneming ontslagen werknemer zeker niet meer benijdenswaardig is dan dat van de werknemer die door een grote onderneming wordt afgedankt» (¹²).

Dat het minimum van 50 werknemers te hoog ligt, blijkt uit volgende cijfers:

Een deel van de werknemers (26,5 %) die tewerkgesteld worden in ondernemingen die 95,59 % van de ondernemingen vertegenwoordigen die in ons land zijn gevestigd, valt niet onder toepassing van de wet (¹³).

e) Als onderneming geldt de technische bedrijfsseenheid, zoals bedoeld in artikel 14 van de wet van 20 september 1948 houdende de organisatie van het bedrijfsleven.

Bewust artikel bepaalt ondermeer:

«Door onderneming verstaat men: de technische bedrijfsseenheid». Men heeft zich vooreerst afgevraagd of de bij de wet gebruikte term «onderneming» al de in-

stellingen beoogt, ofwel uitsluitend de inrichtingen met een economisch einddoel.

M.a.w., is de wet alleen van toepassing op de industriële en commerciële instellingen of strekt zij zich uit tot al de bedrijven, zelfs indien hun doel vreemd is aan elke voortbrenging of aan elke economische doelstelling? ⁽¹⁴⁾.

Steunend op de bepaling « technische bedrijfseenheid », werden alle ondernemingen die geen economisch einddoel hebben, uitgesloten. Dezelfde redenering geldt voor de toepassing van de wet op de sluiting van de onderneming ⁽¹⁵⁾.

Deze omschrijving sluit in zich dat het in de bouwsector de juridische entiteit is die de bedrijfseenheid uitmaakt en niet de werven die, omwille van hun tijdelijk karakter, niet kunnen beschouwd worden als afdelingen van een onderneming ⁽¹⁶⁾.

B. Wat de werknemers aangaat.

Om nu te genieten van de vergoeding voorzien door de huidige wet, dienen de werknemers aan volgende voorwaarden te voldoen :

1. verbonden zijn aan de onderneming door een arbeidsovereenkomst gesloten voor onbepaalde duur ;

2. de werkgever dient een einde te stellen aan de arbeidsovereenkomst

– hetzij binnen de twaalf maanden die aan de sluiting van de onderneming voorafgaan ;

– hetzij op het ogenblik van de sluiting ;

– hetzij in de loop van de twaalf maanden die op de sluiting volgen.

Deze termijn wordt op drie jaren gebracht voor de werknemers die deelnemen aan de vereffeningswerkzaamheden.

(Nota : Wij zijn de mening toegedaan dat voor de werknemers die deelnemen aan de vereffeningswerkzaamheden geen termijn zou mogen bepaald zijn binnen dewelke zij dienen afgedankt te worden).

3. de afdanking mag niet gebeurd zijn om dringende redenen.

4. de werknemer moet op het ogenblik van de verbreking een anciënniteit van 5 jaar hebben in de onderneming.

a) De werknemer heeft geen recht op de vergoeding wanneer hij door toedoen van zijn werkgever onmiddellijk in een andere onderneming wordt tewerkgesteld met behoud van zijn loon en zijn anciënniteit, en in zoverre hij door deze nieuwe werkgever binnen de zes maanden niet ontslagen wordt. (Artikel 4, p. 1.)

Alhoewel het artikel het niet bepaalt, menen wij dat indien de werknemer binnen de zes maanden ontslagen wordt wegens een dringende reden, de vergoeding ook niet ten laste van de oorspronkelijke werkgever valt.

b) Voortaan zal de vergoeding ook dienen betaald te worden aan de werknemer wiens arbeidsovereenkomst is geschorst, behalve wanneer deze werknemer na het verstrijken van de schorsingsperiode opnieuw bij de werkgever in dienst treedt ⁽¹⁷⁾.

c) Het beheerscomité van het Fonds kan elke beëindiging van de overeenkomst die haar oorsprong vindt in het vooruitzicht of in de verwezenlijking van de sluiting van een onderneming gelijkstellen met een beëindiging door de werkgever (artikel 4, laatste alinea).

d) De voorwaarde van anciënniteit moet vervuld zijn op de dag waarop de opzeggingstermijn ingaat of in geval van beëindiging zonder opzegging, de dag waarop de overeenkomst wordt beëindigd (artikel 6, p. 6).

Voor de berekening van de anciënniteit in de onderneming dient rekening gehouden te worden met volgende periodes :

1. onvrijwillige werkloosheid, onmiddellijk voorafgegaan en gevolgd door een periode van tewerkstelling in dezelfde onderneming.

2. tewerkstelling bij een andere werkgever voor zover de werknemer dit werk heeft aanvaard om aan de werkloosheid te ontsnappen en achteraf bij zijn eerste werkgever is teruggekeerd (artikel 6, p. 7).

e) Krachtens artikel 1 van het koninklijk besluit van 18.7.60 (B.S. 22-23 juli 1960) zijn volgende werknemers uitgesloten van de voordelen van de wet :

1. personeelsleden van het Rijk, de provincieën, de gemeenten, de openbare instellingen en de instellingen van openbaar nut ;

2. werknemers tewerkgesteld in de ondernemingen voor groenten- en fruitkonserven en in de jamfabrieken ;

3. werknemers die vallen onder de bevoegdheid van het paritair comité voor het havenbedrijf en het paritair comité voor de scheepsherstellingsbedrijven ;

4. werknemers tewerkgesteld in de staal- en steenkolenindustrie die bij de sluiting van de onderneming een speciaal regime kennen, voorzien door het verdrag van de Europese Gemeenschap voor Kolen en Staal.

Na advies van de Nationale Arbeidsraad mag de Koning beslissen dat de werknemers van sommige bedrijfstakken of sommige categorieën van werknemers in de schoot van bepaalde ondernemingen niet genieten van de bepalingen van deze wet (artikel 5).

Deze bevoegdheid van de Koning geldt dus voor de toekomst.

5. De toegekende vergoeding.

a) De vergoeding toegekend aan de werknemers bedraagt 1.000 fr. per jaar tewerkstelling in de onderneming, met maximum van 20.000 fr. (artikel 6, p. 1).

b) Deze bedragen worden gekoppeld aan het indexcijfer 110 van de kleinhandelsprijzen van het Rijk (artikel 6, p. 2).

c) De Koning heeft de bevoegdheid bij een in Ministerraad overlegd besluit en na advies van de Nationale Arbeidsraad, het bedrag van de vergoeding te wijzigen (artikel 7).

d) De vergoeding mag gekumuleerd worden met :

1. een verbrekingsvergoeding

2. de werklozensteun

3. de kinderbijslag

4. de schadevergoeding voortspruitend uit de toepassing van de wet op het arbeidskontraat.

5. de vergoeding die toekomt aan de leden van de ondernemingsraad en van het comité voor veiligheid en hygiëne.

6. de vergoeding voorzien in artikel 76 ter van de wet op de mijnen, groeven en graverijen (artikel 8).

e) De betaling van de vergoeding is verschuldigd door de werkgever (artikel 4).

Bij gebrek aan betaling door de werkgever binnen de vijftien dagen volgend op de beëindiging van de overeenkomst of, wanneer de beëindiging van de overeenkomst aan de sluiting voorafgaat, binnen de vijftien dagen na de sluiting, betaalt het Fonds tot vergoeding van de ingeval van sluiting van ondernemingen ontslagen werknemers (artikel 9).

Het Fonds vordert vervolgens die bedragen terug (artikel 18). De nieuwe wet heeft de schuldvordering van het Fonds tegenover de werkgever bevoorrecht (artikel 22 – Het artikel 19 van de wet van 1851 betreffende de voorrechten en hypotheeken wordt in die zin gewijzigd).

De ervaring leerde immers dat het merendeel van de sluitingen van de ondernemingen te wijten was aan het faillissement van de werkgever.

Het Fonds betaalde in deze gevallen steeds de vergoeding uit. Daar zijn vordering niet bevoorrecht was kon het in de meeste gevallen niets verhalen op het actief van het faillissement. Daaraan werd nu een wijziging gebracht.

f) Het Fonds tot vergoeding van de ontslagen werknemers wordt opgericht in de schoot van de Rijksdienst voor Arbeidsvoorziening (artikel 9).

Het wordt gespijsd door patronale bijdragen, bijdrageopslagen en nalatigheidsinteressen (artikel 14).

De bijlagen dienen betaald te worden aan de Rijksdienst voor Maatschappelijke Zekerheid (artikel 16).

6. Betwistingen en Verjaringen.

a) Bevoegde Rechtbanken ingeval van Betwistingen : Volgende geschillen behoren tot de bevoegdheid van de vrederechter :

1. de geschillen tussen R.M.Z. en werkgevers betreffende betaling der bijdragen, bijdrageopslagen en nalatigheidsinteressen ;

2. de geschillen tussen het Fonds en de werkgevers betreffende de terugvordering van de vergoeding ;

Volgende geschillen behoren tot de bevoegdheid van de werkrechtssraad :

— de geschillen betreffende de betaling der vergoeding tussen werknemers en de werkgever of het Fonds (artikel 19).

b) De Verjaring :

— de vordering van de werknemers tegen de werkgevers of tegen het Fonds verjaren na drie jaar na de datum waarop het recht op vergoeding is ontstaan.

— de vordering van de werkgever voor onverschuldigde betaling van bijdragen verjaart na drie jaar na de betaling.

— de vordering van de R.M.Z. tegen de werkgever verjaart na drie jaar.

— de vordering van het Fonds tegen de werkgever verjaart na drie jaar (artikel 20).

7. Toezicht.

In de artikels 23 tot 26 wordt de bevoegdheid omschreven van de ambtenaren die belast zijn met het toezicht op de uitvoering van de wet.

8. Strafbepalingen.

De wet voorziet straffen (artikels 27 tot 30) voor :

1. de werkgevers, curatoren en vereffenaars die geen inlichtingen verschaffen.

2. de werkgevers, curatoren en vereffenaars die het

krachens deze wet georganiseerd toezicht hebben verhoinderd.

III. Besluit.

De verdienste van de nieuwe wet ligt in de duidelijke omschrijving van een paar begrippen die onder het stelsel van de oude wet aanleiding hebben gegeven tot betwistingen.

Waar een stap vooruit kon gedaan worden, nl. door alle werknemers van de vergoeding te laten genieten bij sluiting van de onderneming, is men bij de oude regeling gebleven.

Wij vinden dit betreurenswaardig.

Men heeft een diskriminatie tot stand gebracht tussen werknemers, die o.i. door niets is gerechtvaardigd.

De taak ligt nu bij de paritaire comités om het toepassingsgebied van de nieuwe wet zo ruim mogelijk te maken.

Alfons VAN MENSEL,
Assistent R.U.C.

(1) Memorie van Toelichting : Kamer van Volksvertegenwoordigers-zittijd 1965-66 166 nr. 1, p. 1.

(2) Voorbereidende werkzaamheden : zittijd 1965-1966 - Kamer van Volksvertegenwoordigers. Parlementaire Bescheiden : Wetsontwerp 166 nr. 1, Amendement 166 nr. 2, Verslag 166 nr. 3, Amendementen 166 nr. 4 en 5. — Parlementaire Handelingen : Vergadering van 31 mei en 2 juni 1966. — Senaat. — Parlementaire Bescheiden : Wetsontwerp nr. 211, Verslag nr. 242, Amendementen 253, 254, 255. — Parlementaire Handelingen : Vergadering van 23 juni 1966.

3. Memorie van Toelichting : K.v.V. zittijd 1965-66 166 nr. 1, p. 3.

(4) en (5) Memorie van Toelichting : K.v.V. zittijd 1965-66 166 nr. 1, p. 5.

(6) F. Paus : *Le Guide des Conseils d'Entreprise*, p. 82, *De Ondernemingsraden* V.B.N. 1954, p. 18.

(7) Memorie van Toelichting : K.v.V. zittijd 1965-66 nr. 1, p. 5.

(8) Parlementaire Bescheiden : K.v.V. 1965-66 : Amendement 166 nr. 2, p. 2.

(9) Parlementaire Bescheiden : K.v.V. 1965-66 : Verslag 166 nr. 3, p. 8.

(10) Parlementaire Bescheiden : K.v.V. 1965-66 : Verslag 166 nr. 3, p. 10.

(11) Parlementaire Bescheiden : K.v.V. 1965-66 : Verslag 166 nr. 3, p. 9.

(12) Parlementaire Bescheiden : K.v.V. 1965-66 : Verslag 166 nr. 3, p. 9.

(13) Jaarverslag van R.M.Z. Dienstjaar 1964 p. 181.

(14) De ondernemingsraden : V.D.B. 1954 p. 14.

(15) Memorie van Toelichting : K.v.V. 1965-66 166 nr. 1, p. 4.

(16) Memorie van Toelichting : K.v.V. 1965-66 166 nr. 1, p. 4.

(17) Memorie van Toelichting : K.v.V. 1965-66 166 nr. 1, p. 6.

De reglementering van het taalgebruik in het Bedrijfsleven en de Rechten van de Mens

Commentaar bij het vonnis van de Burgerlijke Rechtbank te Brussel van 8 november 1966

1. In het tijdschrift *Journal des Tribunaux* van 26 november 1966 ⁽¹⁾ verscheen een vonnis der 12de Kamer van de Burgerlijke Rechtbank te Brussel van 8 november 1966 dat betrekking heeft op de toepassing van art. 41 (thans 52) en art. 52 (thans 59) van de wet van 2 augustus 1963, thans opgenomen in de gecoördineerde wetgeving op het gebruik der talen in bestuurszaken door K.B. van 18 juli 1966 ⁽²⁾.

Het vonnis van de Burgerlijke Rechtbank te Brussel werd geveld in hoger beroep tegen een bevelschrift van een Vrederechter van Brussel uitgesproken op 29 juni

1964 en waarin een vertaler werd aangesteld om een vennootschapsakte van een bedrijf met exploitatiezetel in het Nederlands taalgebied in de taal van dat gebied te vertalen.

Feiten

2. De oorsprong van het geschil was een beslissing van de raad van beheer van de vennootschap X op 9 oktober 1963, dus nauwelijks een maand na de inwerkingstelling van de wet op het taalgebruik in bestuurszaken (1 september 1963) om haar maatschap-

pelijke zetel over te brengen uit het vlaamse land naar Hoofdstad-Brussel. Binnen de door de wet beschreven termijn had zij de akte van overplaatsing neergelegd ter Griffie van de Rechtbank van Koophandel te Brussel waar zij daarna ook haar balans over het dienstjaar 1963 deponeerde.

3. Op beide dokumenten is vanzelfsprekend art. 41 van de wet van 2 augustus 1963 van toepassing, dat zegt in zijn § 1 dat voor akten en bescheiden voorgeschreven bij wetten en reglementen de private bedrijven de taal gebruiken van het gebied waar hun exploitatiezetel of onderscheiden exploitatiezetels gevestigd zijn.

4. Beide akten vallen ook onder art. 10 van de wet op de vennootschappen dat voorschrijft dat zij binnen de 15 dagen moeten neergelegd worden in handen van de bevoegde ambtenaar en dat deze binnen de 10 dagen moet zorgen voor de publicatie in de bijlage van het Staatsblad, op straf van schadevergoeding door de ambtenaar aan wie het verzuim of de vertraging zal te wijten zijn.

De beslissing van de raad van beheer nopens de overplaatsing van de maatschappelijke zetel en de balans werden door de vennootschap X in het Frans opgesteld en neergelegd ter Griffie van de Rechtbank van Koophandel te Brussel.

5. De Griffier van de Rechtbank die de akten in ontvangst nam was van oordeel dat de maatschappelijke zetel te Brussel geen exploitatiezetel was en dat X in feite haar enige exploitatiezetel in het Nederlands taalgebied behouden had. Bij toepassing van art. 52 had de Griffier X aangemaand om de bescheiden te vervangen door stukken die in het Nederlands zouden zijn opgesteld. Deze aanmaning bleef zonder gevolg en de Griffier diende een verzoekschrift in bij de bevoegde Vrederechter te Brussel ⁽³⁾ waarop deze laatste een beëdigd vertaler aanduidde om op kosten van X een vertaling op te stellen. Tegen dit bevel tekende de vennootschap hoger beroep aan bij de Rechtbank van Eerste Aanleg te Brussel.

Zij vorderde hierbij o.m. veroordeling van de Griffier tot een schadevergoeding van 1 Fr. onder voorbehoud van verhoging tijdens het geding.

De Rechtbank te Brussel had aldus over verschillende interessante problemen in verband met art. 41 en 52 te oordelen.

Bevoegdheid

6. Vooreerst betwistte de Griffier de ontvankelijkheid van het beroep omdat dit nergens voorzien is in art. 52 van de wet van 2 augustus 1963 en omdat door dit artikel ook geen tegensprekelijk debat voor de Vrederechter is voorgeschreven.

7. De Rechtbank van Eerste Aanleg oordeelde dat zij bevoegd was omdat, bij afwezigheid van enige bepaling daaromtrent in art. 52, het beroep in beginsel ontvankelijk moet worden geacht, des te meer dat de beslissing van de Vrederechter nadelig kan zijn voor de belangen van één der betrokken partijen. Bovendien is een verzoek tot vertaling niet vatbaar voor schatting van de eis met het gevolg dat overeenkomstig art. 36 van de wet van 25 maart 1876 de Vrederechter in eerste aanleg heeft gestatueerd.

Met deze beslissing over haar bevoegdheid kunnen wij ons in beginsel akkoord verklaren, hoewel men hieromtrent evengoed een andere juridische oplossing zou kunnen verdedigen. Ten slotte zal slechts een beslissing van het Hof van Cassatie aan dit probleem een definitieve

oplossing geven. Art. 52 is terzake wel zeer lakoniek uitgevallen, maar het is niet onze bedoeling om dit procedureprobleem hier verder uit te diepen ⁽⁴⁾.

Prioriteit van de Europese Conventie voor de Rechten van de Mens.

8. Wanneer zij de grond van de zaak gaat behandelen, begint de Rechtbank van Brussel onmiddellijk met ex cathedra te beslissen dat art. 41 van de wet van 2 augustus 1963 in strijd is met art. 10 par. 1 en art. 14 van de Europese Conventie tot bescherming van de Rechten van de Mens, ondertekend te Rome op 5 november 1950 en bekrachtigd door de Belgische wet van 13 mei 1955.

Art. 41 dat aan de private bedrijven de verplichting oplegt de taal van het gebied van hun exploitatiezetel te gebruiken voor de wettelijk voorgeschreven documenten en voor de bescheiden bestemd voor hun personeel, zou volgens de Brusselse Rechtbank in strijd zijn met de rechten van de mens, wat betekent dat art. 41 niet dient nageleefd te worden en dat er geen wettelijke taalregeling voor het bedrijfsleven bestaat.

9. Immers de Conventie voor de Rechten van de Mens is een deel geworden van de Belgische wetgeving en schept subjectieve rechten voor de Belgische staatsonderhorigen. De bepalingen van de Conventie hebben voorrang op een gewone wetbepaling ook al is deze van recentere datum.

Hier beroept de Rechtbank van Brussel zich op de moderne rechtsleer terzake die vooral verdedigd werd door Procureur-Generaal Hayoit de Termicourt in zijn *Mercuriale* van 1 september 1963 ⁽⁵⁾, waarin deze eminente magistraat stelt dat ingeval van tegenstrijdigheid van een internationale verdragtekst en een latere nationale wettekst de voorrang moet verleend worden aan het internationaal verdrag voor zover dit — zoals in casu — opgenomen is in de nationale Belgische wetgeving.

10. Deze theorie gaat in tegen de klassieke leer, die geen onderscheid maakt tussen wetteksten naar hun hiërarchische waarde en zich houdt aan het adagium «lex posterior derogat priori», wat dus betekent dat ingeval van contradictie tussen twee wetteksten alleen de jongste wet toepassing kan vinden.

Het is wel betreurenswaardig dat de interessante nieuwe visie van Procureur-Generaal Hayoit de Termicourt voor het eerst moest toegepast worden in het besproken vonnis van 8 november 1966. De leer van de Procureur-Generaal verdiende een beter lot.

Inbreuk op de Europese Conventie.

11. Laten wij op dit punt de stelling van de Rechtbank en dus deze van de heer Hayoit de Termicourt volgen, om tot de kern van de zaak te komen: de beweerde inbreuk op de Europese Conventie. Art. 10 § 1 van deze Conventie bepaalt dat eenieder recht heeft op vrijheid van meningsuiting, recht dat de vrijheid insluit een mening te koesteren en de vrijheid om inlichtingen of ideeën te ontvangen of door te geven, zonder instemming van overheidswege en ongeacht staatsgrenzen. Art. 14 bepaalt dat het genot van de in het verdrag beschermde rechten verzekerd is zonder enige discriminatie op welke grond ook, zoals geslacht, ras, huidskleur, taal enz.

12. Ieder onbevooroordeeld lezer van het vonnis van 8 november 1966 zal zich onmiddellijk de vraag stellen hoe de vrijheid van meningsuiting, beschermd door de

Europese Conventie, kan gekrenkt worden door de verplichting aan privé-bedrijven een bepaalde taalvorm op te leggen voor de wettelijk voorgeschreven documenten en voor deze bestemd voor het personeel.

Reeds bij de bespreking van het wetsontwerp dat zou leiden tot de wet van 2 augustus 1963 werd door Senator Dehousse de opwerping van dhr Toussaint nopens de strijdigheid van art. 41 met de artikelen 10 en 14 van de Europese Conventie behandeld en weerlegd. Het is duidelijk, aldus Prof. Dehousse, zelf ook lid van de Raadgevende Vergadering van de Raad van Europa te Straatsburg, dat het begrip van vrije meningsuiting totaal vreemd is aan de verplichting die door art. 41 aan de ondernemingen wordt opgelegd. (6).

13. De rechters der Burgerlijke Rechtbank te Brussel hadden zich echter niet eens de moeite moeten getroosten om de voorbereidende besprekingen in de Senaat na te gaan, zij hadden eenvoudig art. 10 van de Europese Conventie volledig dienen te lezen. Immers art. 10 § 2 houdt een belangrijke beperking in op de in § 1 vermelde vrijheid van meningsuiting. § 2 bepaalt dat *de vrije meningsuiting kan gereguleerd worden* op voorwaarde dat de formaliteiten, voorwaarden, beperkingen of sancties in een wettekst zouden zijn bepaald en noodzakelijk zouden zijn o.a. voor de nationale veiligheid, de territoriale integriteit of de openbare orde.

Welnu, de ratio legis van al de Belgische taalwetten is juist het verzekeren van de gaafheid der taalgebieden, dus van de territoriale integriteit (7). Dit motief om aan de absolute vrijheid van meningsuiting beperkingen op te leggen, wordt derhalve uitdrukkelijk door de Conventie zelf aanvaard.

14. De interpretatie die de Rechtbank van Brussel aan art. 10 § 1 van de Conventie heeft gegeven is dan ook *onhoudbaar*. Indien dergelijke interpretatie de juiste zou zijn, zou iedere taalregeling voor private bedrijven onmogelijk zijn, en zouden talrijke wetbepalingen, ook uit onze democratische buurlanden niet meer toepasbaar zijn.

Het vonnis van de Brusselse Rechtbank dat nochtans zeer uitvoerig is, geeft geen verdere uitleg over de reden waarom art. 41 strijdig wordt geacht met de rechten van de mens. Oorzaak hiervan is vermoedelijk het feit dat de rechtbank dit argument ambtshalve heeft menen te moeten aanhalen en dat de gedingvoerende partijen tijdens de debatten de Europese Conventie niet eens ter sprake hadden gebracht.

15. Het is dan ook van essentieel belang dat de Griffier van de Rechtbank van Koophandel te Brussel, die door het vonnis werd veroordeeld, de zaak voor het Hof van Cassatie zou brengen. Daar deze Griffier vanzelfsprekend als ambtenaar en niet in zijn persoonlijke naam heeft gehandeld, is het vereist dat de Minister van Justitie waaronder hij ressorteert, formeel de opdracht zou geven tot het instellen van cassatieberoep.

Interpretatie van de Europese Conventie

16. Er is nog een ander element waarmede rekening moet gehouden worden. Zoals men weet is er op dit ogenblik voor het Europese Hof voor de Rechten van de Mens te Straatsburg een procedure hangende van bepaalde artikelen uit de Belgische taalwetgeving t.o.v. de Europese Conventie. Er zou tegenstrijdigheid kunnen ontstaan tussen de beslissing van het Europese Hof en het besproken vonnis van de Brusselse Rechtbank.

Volgens art. 45 van de Conventie is het Hof bevoegd om zich uit te spreken over de interpretatie en

de toepassing van het Verdrag. Maar aangezien de Conventie in de nationale wetgeving is opgenomen, kunnen de Belgische Rechtbanken er zich ook over uitspreken.

17. In de Conventie is er geen bepaling voorzien zoals bijv. art 177 van het Verdrag der Europese Economische Gemeenschap, dat de nationale rechter toelaat, wanneer zich een probleem stelt m.b.t. de interpretatie van het verdrag, dit probleem aan het Hof van Justitie voor te leggen, dat ten prejudiciële titel uitspraak zal doen.

In ieder geval is het dus van belang te beletten dat het besproken vonnis zonder meer in kracht van gewijsde zou gaan.

Exploitatietzel in Hoofdstad-Brussel: gevolgen

18. Na aldus haar mening te hebben geuit nopens de onverenigbaarheid van de reglementering van het taalgebruik van privé-bedrijven met de rechten van de mens, onderzoekt de Brusselse Rechtbank de zaak verder ten gronde en constateert dat de vennootschap X kan bewijzen dat zij te Brussel een exploitatietzel bezit o.m. aan de hand van een schrijven van het Nationaal Instituut voor de Statistiek en de omstandigheid dat X een provinciale belasting betaalde voor de tewerkstelling van 16 personeelsleden in haar zetel te Brussel.

18. De uitspraak m.b.t. de vraag of een maatschappelijke zetel al dan niet ook een exploitatietzel is, is natuurlijk een feitenkwestie waarover de rechtbank dient te oordelen. Zonder kennisname van het dossier is het niet mogelijk te zeggen of de rechterlijke beslissing over dit punt gegrond is. In ieder geval oordeelde de Rechtbank in casu dat het bestaan van een exploitatietzel te Brussel bewezen was en dus dat X de wettelijk voorgeschreven documenten in het Frans mocht opstellen.

Hoofdstad-Brussel is officieel een tweetalig gebied en de aldaar gevestigde privé-bedrijven mogen de wettelijk voorgeschreven bescheiden in het Nederlands of in het Frans stellen naar keuze. Het vonnis merkt op dat art. 41 het gebruik van « de taal » van het taalgebied oplegt, en niet van de « talen » van dit gebied, wanneer dit, zoals Hoofdstad-Brussel, tweetalig zou zijn.

20. Deze interpretatie van art. 41 m.b.t. de taalverplichting van privé-bedrijven in Hoofdstad-Brussel is o.i. correct. Ook de Vaste Commissie voor Taaltoezicht heeft zich de vraag gesteld of de wetgever gewild heeft dat wettelijk voorgeschreven akten uitgaande van in Brussel gevestigde bedrijven in twee of in één taal zouden worden gesteld. De VCT meent dat het erkennen van twee talen van gelijke waarde niet noodzakelijk betekent dat de wetgever de tweetaligheid zou gewild hebben voor de bij art. 41 § 1 bedoelde bescheiden; integendeel, wanneer men zowel naar de algemene inrichting van de wet als naar de bepalingen i.v.m. de plaatselijke diensten uit Hoofdstad-Brussel verwijst, constateert men dat de éentaligheid in de mate van het mogelijke de regel is, terwijl de tweetaligheid maar wordt opgelegd voor berichten en mededelingen aan het publiek of bestemd voor het personeel der binnendiensten. Derhalve, besluit de VCT (8), dient de éentaligheid als regel te worden beschouwd voor de bij art. 41 bedoelde akten en bescheiden, wanneer ze uitgaan van privé-bedrijven met exploitatietzel in Hoofdstad-Brussel.

Verplichting van publicatie in het Nederlands

21. Er is een element dat blijkbaar volledig aan de aandacht van de Rechtbank en van de procespartijen

ontsnapt is. Ook al had de vennootschap X een exploitatiezetel in Hoofdstad-Brussel, dan wordt niet betwist dat zij ook een exploitatiezetel bezat in het Nederlandse taalgebied.

Welnu, art. 41 verplicht de bedrijven voor de voorgescreven bescheiden de taal te gebruiken van het gebied waar hun exploitatiezetel of onderscheiden exploitatiezetels gevestigd zijn. De ter griffie gedeponeerde akten (overdracht van maatschappelijke zetel en balans) dienden in ieder geval ook in het Nederlands opgesteld te zijn, omdat deze akten betrekking hebben op beide exploitatiezetels. De Griffier had dan ook o.i. het recht het deponeren van akten in het Nederlands te eisen, zonder daarom de in het Frans gestelde akten te moeten weigeren.

Taak van de griffier

22. Een laatste probleem is de vraag of de griffier het recht had de verklaring van X m.b.t. de vestiging van een exploitatiezetel te Brussel in twijfel te trekken. De griffier meende dat de vestiging van een exploitatiezetel in Hoofdstad-Brussel niet reëel was en slechts een manoeuvre om de taalwet te omzeilen. De rechtbank is van oordeel dat door deze appreciatie de griffier zijn taak te buiten gaat. Wij menen dat de rechtbank het hier bij het rechte eind heeft. De griffier van een rechtbank van koophandel is immers niet gewapend om de verklaringen van een partij te controleren en om te beslissen of een bepaalde vestiging al dan niet een exploitatiezetel is. Hoe zou hij dit kunnen? Hij kan terzake geen onderzoek, bijv. door een expertise laten plaats grijpen enz. Deze taak is voorbehouden aan de rechter die over een eventuele betwisting moet oordelen, op de eerste plaats de Vrederechter tot wie het verzoek tot aanstelling van een beëdigd vertaler krachtens art. 52 moet worden gericht.

23. De taak van de griffier is o.i. dan ook beperkt tot het in ontvangst nemen van de neergelegde bescheiden en tot het doorzenden voor publicatie aan het Staatsblad, eventueel onder alle voorbehoud. De griffier kan de partij op de tekst van art. 41 wijzen, maar indien de partij blijft aandringen moet hij voor publicatie zorgen krachtens art. 10 van de wet op de vennootschappen. Dit artikel schrijft immers de publicatie in het Staatsblad

voor, binnen de tien dagen van de deponering, op straf van schadevergoeding door de ambtenaar aan wie het verzuim of de vertraging zal te wijten zijn.

Maar niets belet de griffier terzelfdertijd met zijn zorg voor de publicatie, de procedure van art. 52 in te zetten: dus het betrokken privé-bedrijf aanmanen, en bij gebrek aan gevolg binnen de maand, de zaak bij verzoekschrift bij de bevoegde Vrederechter aanhangig maken.

Dr. jur. I. DE WEERDT

(1) J.T. 26 november 1966, blz. 685 e.v., met noot.
(2) Belgisch Staatsblad van 2 augustus 1966 blz. 7798 e.v.

(3) Welke Vrederechter is bevoegd om kennis te nemen van een verzoekschrift op basis van art. 52? Zie terzake Vrederecht 1ste kanton Brussel, 23 augustus 1966, R.W. 8 jan. 1967, kol. 959; en I. De Weerdt, Het taalgebruik in het Bedrijfsleven, 2de druk, 1966, nr. 166.

(4) I. De Weerdt, op. cit. nr. 165.
(5) J.T. 1963, blz. 481 e.v. inzonderheid blz. 486 1ste kol. Het vonnis van 8 november '66 citeert verder nog: H. Bekeert, Introduction à l'étude du droit, nr. 304; Dehousse, Ratification des traités, p. 198; Niboyet, Traité de droit international privé, I, nr. 31; P. Foriers, Les antinomies du droit, J.T. 1963, pp. 116 tot 118; De Page, Traité de droit civil, t. I, nr. 186 bis, blz. 235; Cass. fr. 4 febr. 1936, Sir. 1,257; Hof van Justitie van de Europese Gemeenschappen te Luxemburg, 5 febr. 1963, J.T. blz. 185 e.v. en inzonderheid blz. 189;

Zie ook: J.V. Louis, Droit communautaire et droit interne, J.T. 12 november 1966 blz. 645.

(6) Parlementaire Handelingen, Senaat, N.63, 23 juli 1963, blz. 1554, M. Dehousse: «L'article 14 de la Convention proclame, en effet, la non-discrimination entre toutes les personnes à qui la Convention européenne des Droits de l'Homme est susceptible de s'appliquer.

Quant à l'article 10, il concerne tout autre chose que le problème en discussion ou que les rapports sociaux entre employeurs et travailleurs à l'intérieur d'une entreprise. L'article 10 dit textuellement — et je ne lirai que son premier paragraphe — : «Toute personne a droit à la liberté d'expression. Ce droit comprend la liberté d'opinion et la liberté de recevoir ou de communiquer des informations ou des idées, etc.».

Il est évident que ce n'est pas cela qui se passe dans le cadre d'une entreprise. La notion de liberté d'expression me paraît étrangère à l'objection soulevée par M. Toussaint. Voilà pour la Convention européenne des Droits de l'Homme qui me semble sincèrement inapplicable en l'espèce.»

(7) Belgische Senaat, zitting 1962-1963, Verslag van de heer de Stexhe, namens de commissie, 18 juli 1963, nr. 304, I. De Weerdt, op. cit. nr. 9.

(8) Vaste Commissie voor Taaltoezicht, algemene vergadering 13 mei 1965, nr. 818.

RECHTSPRAAK

HOF VAN CASSATIE.

2e Kamer. — 20 juli 1966.

Voorzitter: M. Van Beirs.

Raadsheer-verslaggever: M. de Waersegger.

Advokaat-generaal: M. Dumon.

Pers. — Persdelict. — Begrip.

Uit de vaststelling dat het niet gedrukte geschrift met de tegen de burgerlijke partij gerichte belediging een enkele, niet in meerdere exemplaren gereproduceerde tekst was, heeft het bestreden arrest wettelijk afgeleid dat verdachte zich niet schuldig gemaakt had aan een persdelict dat tot de bevoegdheid van het hof van assisen behoort.

Delulle t./ Guy Cudell.

Gelet op het bestreden arrest, op 6 oktober 1965 door het Hof van beroep te Brussel gewezen;

A. In zover de voorziening gericht is tegen de beslissing over de strafvordering;

Over het middel afgeleid uit de schending van de artikels 97 en 98 van de Grondwet en van het decreet van 19 juli 1831, doordat het bestreden arrest beslist dat het aan eiser ten laste gelegde geen persdelict is waarvoor het hof van assisen bevoegd is, en dat het tot de bevoegdheid van het hof van beroep behoort, op grond dat sinds het decreet van 1831 weliswaar nieuwe technieken van ruime mechanische verspreiding van de gedachte zich zijn komen voegen bij de pers, de enige toentertijd bekende techniek, maar de wetgever het niet nuttig geoordeeld heeft een voor al deze technieken gemeenschappelijke reglementering tot stand te brengen, dat eruit volgt dat er in de huidige stand van de wetgeving voor de bevoegdheid van het hof van assisen, die uitzonderlijk is op dit gebied, een persdelict vereist is, een feit door middel van de pers ge-

pleegd, dat wil zeggen door het gebruik van een procédé dat met behulp van een en dezelfde vorm of van een dezelfde afdruk, de mechanische reproductie mogelijk maakt van meerdere exemplaren van een zelfde geheel van geschriften, welke voorwaarde niet vervuld is wat betreft de bewezen geachte telastlegging, terwijl het arrest aldus niet passend antwoordt op eisers' conclusie waarin enerzijds werd aangevoerd dat de trekking van meerdere exemplaren van het geschrift niet wettelijk vereist is voor een persdelict, dat het volstaat dat het geschrift langdurig voor het publiek tentoongesteld is wat neerkomt op een achtereenvolgende openbaarmaking van gedachten die uitgedrukt worden en die gericht worden tot een telkens nieuw publiek, en anderzijds dat « het persdelict gepleegd wordt door de publiciteit die aan het delictueuze geschrift gegeven is en door deze publiciteit alleen », en terwijl, in strijd met hetgeen het arrest beslist, er een persdelict aanwezig is wanneer het geschrift in meerdere exemplaren gereproduceerd is niet alleen door een mechanisch, maar door om het even welk procédé ;

Wat het eerste onderdeel betreft :

Overwegende dat het arrest, enerzijds, door verwijzing naar de vaststellingen van de eerste rechter, stelt dat het geschrift met de beledigende aantijgingen slechts in één exemplaar bestond dat aangeplakt werd op de deur van een langs de openbare weg gelegen pand en anderzijds, beslist dat er slechts dan een tot de bevoegdheid van het hof van assisen behorend persdelict aanwezig is, « wanneer het ten laste gelegd feit door middel van de pers gepleegd is, dit wil zeggen door het gebruik van een procédé dat de mechanische reproductie mogelijk maakt, met behulp van een en dezelfde vorm of van een en dezelfde afdruk, de mechanische reproductie mogelijk maakt van meerdere exemplaren van een zelfde geheel van geschriften ».

Overwegende dat het arrest aldus beslist dat er geen persdelict is, wanneer, zoals hier, een enkel exemplaar van een geschrift in het openbaar langdurig tentoongesteld is, daar zodanige publiciteit niet volstaat om dit karakter aan een schriftelijk gedane belediging toe te kennen en de menigvuldigheid van exemplaren bovendien daartoe vereist is ;

Dat de bij eisers' conclusie aangevoerde overwegingen aldus passend beantwoord zijn ;

Dat het middel in zijn eerste onderdeel feitelijke grondslag mist ;

Wat het tweede onderdeel betreft :

Overwegende dat het arrest, vastgesteld heeft dat het niet gedrukte geschrift met de tegen Guy Cudell gerichte belediging een enkele, niet in meerdere exemplaren gereproduceerde tekst was en er wettelijk heeft uit afgeleid dat eiser zich niet schuldig gemaakt had aan een persdelict dat tot de bevoegdheid van het hof van assisen behoorde ;

Dat het middel in zijn tweede onderdeel wettelijk grondslag mist ;

En overwegende dat de substantiële of op straf van nietigheid voorgeschreven rechtsvormen worden nageleefd en dat de beslissing overeenkomstig de wet is ;

B. In zover de voorziening gericht is tegen de beslissing over de burgerlijke vordering ;

Overwegende dat eiser geen bijzonder middel inroept ;

Om die redenen,

Verwerpt de voorziening ;

Veroordeelt eiser in de kosten.

HOF VAN CASSATIE.

2e Kamer. — 20 juli 1966.

Voorzitter : M. Van Beirs.

Raadsheer-verslaggever : M. Trousse.

Advokaat-generaal : M. Dumon.

Opschorting, uitstel en probatie. — Opschorting. — Ver-eiste. — Instemming van de verdachte.

Waar de wetgever in artikel 3 van de wet van 29 juni 1964 de instemming van de verdachte eist wanneer de rechter meent te zijnen gunste de opschorting van het veroordelend vonnis te mogen gelasten, bedoelt hij de doeltreffendheid te verzekeren van de maatregel die hij invoert.

Die voorwaarde is derhalve van wezenlijk belang. Bij ontstentenis van enig gegeven waaruit de vervulling ervan blijkt, is de beslissing die de opschorting van de uitspraak der veroordeling beveelt, door een onwettelijkheid aangetast.

Procureur-generaal te Luik t./Hérion.

Gelet op het bestreden arrest, op 9 maart 1966 door het Hof van beroep te Luik gewezen ;

Over het middel afgeleid uit de schending van de artikels 97 van de Grondwet, 1 en 3 van de wet van 29 juni 1964 betreffende de opschorting, het uitstel en de probatie, doordat het bestreden arrest van ambtswege de opschorting van de uitspraak van de veroordeling gelast heeft, welke maatregel noch door het openbaar ministerie gevorderd was, noch door de verdachte gevraagd zonder dat uit de processtukken volgt dat de verdachte zijn instemming met deze maatregel betuigd heeft, terwijl de opschorting van de veroordeling slechts met instemming van de verdachte toegekend kan worden ;

Overwegende dat het arrest, na verklaard te hebben dat de telastlegging van openbare schennis van de zeden be-wezen gebleven is, « de verdachte ontslaat van de veroor-deling uit hoofde van deze telastlegging en desbetreffend de opschorting van de uitspraak voor een duur van twee jaar gelast » ;

Overwegende dat noch uit de processtukken noch uit de vermeldingen van het arrest blijkt dat verweerder met deze maatregel ingestemd heeft ;

Overwegende dat als de wetgever in artikel 3 van de wet de instemming van de verdachte eist wanneer de rechter meent te zijnen gunste de opschorting van het veroor-delend vonnis te mogen gelasten, hij bedoeld heeft de doel-treffendheid te verzekeren van de maatregel die hij in-voerde ;

Overwegende derhalve dat deze voorwaarde van we-zenlijk belang is en dat, bij ontstentenis van enig gegeven waaruit de vervulling ervan blijkt, de beslissing die de opschorting van de uitspraak der veroordeling beveelt, door een onwettelijkheid aangetast is ;

Om deze redenen

Vernietigt het bestreden arrest, in zover het uitspraak doet over de telastlegging van openbare schennis van de zeden en verweerder veroordeelt in een deel van de kos-ten van de strafvordering ;

Beveelt dat van dit arrest melding zal worden gemaakt op de kant van de gedeeltelijk vernietigde beslissing ;

Laat de kosten ten laste van de Staat ;

Verwijst de aldus beperkte zaak naar het Hof van be-roep te Brussel.

HOF VAN CASSATIE

2e Kamer. — 27 september 1965.

Voorzitter: M. Belpaire.

Raadsheer-verslaggever: M. De Berasques.

Advocaat-generaal: Mr. Dumon.

Paritaire comités.

1. Oprichting - Vereiste.
2. Oprichting - «Raadpleging» van de betrokken beroepsorganisaties - Vorm - Oproep in het Belgisch Staatsblad.

1. Art. 1 van het wetsbesluit van 9 juni 1945 tot vaststelling van het statuut van de paritaire comités, zoals gewijzigd door de wet van 28 juli 1962, bepaalt dat in elke tak van de nijverheid, de handel of de landbouw en in elk vrij beroep een nationaal paritair comité kan worden opgericht bij koninklijk besluit en zulks op verzoek of na raadpleging van de betrokken beroepsorganisaties.
2. Aan het woord «raadpleging, in art. 1 van het wetsbesluit van 9-6-45, moet zijn gewone betekenis worden gegeven, i.e. het inwinnen van een mening, het vragen van een advies, niet het bekomen of verwerven van zulke mening of advies.

Al is vermelde raadpleging een substantiële pleegvorm, toch is zij aan geen enkele vormvereiste onderworpen.

Zulke raadpleging kan geschieden in de vorm van een oproep in het Belgisch Staatsblad, zonder afzonderlijke aanzegging van die oproep aan elk mogelijke belanghebbende beroepsorganisatie in het bijzonder.

Procureur-generaal bij het Hof van Beroep te Gent
t./ Muylle en N.V. Lubrex.

Gelet op het bestreden arrest, op 11 mei 1964 door het Hof van beroep te Gent gewezen;

Over het middel afgeleid uit de schending van artikel 1 van het koninklijk besluit van 22 juni 1959 waarbij algemeen bindend wordt verklaard de beslissing van 12 maart 1959 van het Nationaal Paritair Comité voor de petroleumnijverheid en -handel, betreffende de verkorting van de arbeidsduur, 1 en 16 van de besluitwet van 9 juni 1945 tot vaststelling van het statuut van de paritaire comités,

doordat het bestreden arrest verweerder vrijspreekt van de telastlegging werknemers te hebben te werk gesteld in overtreding met artikel 2, 1, van voormelde beslissing van bedoeld paritair comité en verweerder buiten zaken stelt, om reden dat het koninklijk besluit van 5 januari 1957 tot wijziging van de wederzijdse bevoegdheden, onder meer, van de paritaire comités voor de chemische nijverheid en voor de petroleumnijverheid, bevoegdheidswijziging die, wat betreft de toepassing van de besluitwet van 9 juni 1945, met oprichting van zulke comités moet worden gelijkgesteld, en zonder welke verweerders niet onder de bevoegdheid van het Paritair Comité voor de petroleumnijverheid zouden ressorteren, niet bindend is, omdat het niet voldoet aan de vereisten van artikel 1 van de besluitwet van 9 juni 1945, vermits het publiceren in het Belgisch Staatsblad van een bericht dat de betrokken beroepsorganisaties uitnodigt hun advies te laten kennen, niet kan worden gelijkgesteld met het door laatstgenoemde wetsbepaling gesteld vereiste, luidens hetwelk nationale paritaire comités slechts kunnen opgericht worden bij koninklijk besluit en «op verzoek of na raadpleging van de betrokken beroepsorganisaties, terwijl het arrest, door te eisen dat de betrokken be-

roepsorganisaties niet slechts voorafgaandelijk zouden worden uitgenodigd hun gebeurlijke opmerkingen te laten kennen, maar dat de bevoegde minister in het bezit zou zijn van hun advies of van hun weigering zulk advies te geven, aan de wet een vereiste toevoegt dat ze niet inhoudt:

Overwegende dat artikel 1 van de besluitwet van 9 juni 1945 tot vaststelling van het statuut van de paritaire comités, zoals gewijzigd door de wet van 28 juli 1962, bepaalt dat in elke tak van de nijverheid, de handel of de landbouw en in elk vrij beroep een nationaal paritair comité kan worden opgericht bij koninklijk besluit en zulks op verzoek of na raadpleging van de betrokken beroepsorganisaties;

Overwegende dat het arrest vaststelt dat in het Belgisch Staatsblad van 25 maart 1955 en van 7 juni 1956 telkens een bericht werd gepubliceerd, bij hetwelk de betrokken beroepsorganisaties werden uitgenodigd hun advies te laten kennen betreffende eventuele bevoegdheidswijzigingen;

Overwegende dat het arrest weigert deze officiële oproepen gelijk te stellen met de door vermeld artikel 1 vereiste raadpleging, en overweegt dat het stilzwijgen van de betrokken beroepsorganisaties niet mag worden gelijkgesteld met het geven van de toestemming noch met het geven van een advies «vermits het niet bewezen is dat zij weigerden hun advies te geven»;

Overwegende dat aan het woord «raadpleging», in artikel 1 van de besluitwet van 9 juni 1945, zijn gewone betekenis moet worden gegeven, i.e. het inwinnen van een mening, het vragen van een advies, niet het bekomen of verwerven van zulke mening of advies;

Overwegende dat indien vermelde raadpleging een substantiële pleegvorm is, zij nochtans aan geen enkel vormvereiste is onderworpen;

Overwegende dat zulke oproep kan geschieden in de vorm van een oproep in het Belgisch Staatsblad, zonder afzonderlijke aanzegging van die oproep aan elke mogelijke belanghebbende beroepsorganisatie in het bijzonder;

Overwegende dat het arrest dienvolgens, door te eisen dat de betrokken beroepsorganisaties hun toestemming zouden hebben gegeven of althans hun advies zouden hebben gegeven of geweigerd, en door te beslissen dat aan de door artikel 1 van de besluitwet van 9 juni 1945 vereiste «raadpleging» van de betrokken beroepsorganisaties worden uitgenodigd hun advies te laten kennen over de bevoegdheidswijziging, aan voormelde wetsbepaling een vereiste toevoegt dat ze niet inhoudt;

Dat het middel gegrond is;

Om die redenen,

Vernietigt het bestreden arrest, behalve in zover daarbij de hogere beroepen worden ontvangen,

Beveelt dat melding van het heden gewezen arrest zal worden gemaakt op de kant van de gedeeltelijk vernietigde beslissing;

Veroordeelt verweerders in de kosten;

Verwijst de aldus beperkte zaak naar het Hof van beroep te Brussel.

NOOT: Verg. Cass. 19 november 1965, R.W. 1965-66, 1265 en de in de noot geciteerde arresten.

RAAD VAN STATE

4e Kamer — 22 november 1966.

Voorzitter : M. Mees.

Raadsheren : Mrs. Adriaens en Smolders.

Auditeur-generaal : Mr. Debaets.

Advokaten : Mrs. Stassen en Denys.

Gemeentewet, art. 88. — Aanstelling van bijzondere commissaris. — Voorwaarden. — Bevoegdheid.

Er bestaat geen beroep bij de Koning open tegen de beslissing van de Gouverneur der provincie waardoor, ingevolge art. 88 der gemeentewet, een bijzondere commissaris wordt aangesteld over een gemeente om bepaalde taken te vervullen. Dit beroep is enkel mogelijk wat betreft het ten laste leggen van de kosten.

Wanneer de Minister beslist dat een beroep dat wettelijk niet is voorzien, niet ontvankelijk is, treedt hij niet buiten de perken der bevoegdheid die hem toekomt als medewerker van de Koning in de uitoefening van de uitvoerende macht.

Het besluit van de gemeenteraad waardoor beslist wordt dat een gemeentelijke bewaarschool wordt opgeheven is aan het advies van de bestendige deputatie en aan de goedkeuring van de Koning onderworpen. De bewaarschool dient te blijven bestaan zolang het besluit van de gemeenteraad niet door de goedkeuring van de Koning uitvoerbare kracht heeft gekregen.

Art. 88 der gemeentewet bepaalt niet welke termijn dient te verstrijken, te rekenen vanaf de 2e waarschuwing, alvorens de hogere overheid een bijzondere commissaris mag aanstellen. Er dient in elk geval een voldoende tijd te verstrijken opdat de gemeenteoverheid in de materiële mogelijkheid zou gesteld worden de 2e waarschuwing in overweging te nemen.

De waarschuwing van de hogere overheid wordt gelidig betekend aan het College van Burgemeester en Schepenen dat ingevolge art. 62, lid 2 van de gemeentewet belast is met de bijeenroeping van de gemeenteraad. Art. 88 van de gemeentewet schrijft niet voor dat in de waarschuwing de wetsbepalingen zouden vermeld worden.

Gemeente Teuven t./ Gouverneur der provincie Limburg, de Adjunct-Arrondissementscommissaris voor de Voerstreek en de Minister van Binnenlandse Zaken en het Openbaar Ambt.

Arrest nr. 12.065.

Gezien de verzoekschriften dd. 22 oktober 1964, 20 februari en 24 mei 1965 ingediend door het college van burgemeester en schepenen van de gemeente Teuven, daartoe gemachtigd bij gemeenteraadsbesluiten van 27 augustus 1964, 24 januari en 22 mei 1965;

Gelet op het bevel van 7 januari 1966, waarbij de bij deze verzoekschriften ingeleide zaken wegens verknoctheid zijn samengevoegd;

Gezien de regelmatig gewisselde memories van antwoord en van wederantwoord;

Gezien het verslag over de zaak opgemaakt door de Heer Debaets, substituut-auditeur-generaal;

Gelet op het bevel van 1 april 1966 dat de neerlegging ter griffie gelast van het verslag en van het dossier;

Gelet op de kennisgeving van het verslag aan partijen en gezien de laatste memorie van de derde tegenpartij;

Gelet op het bevel van 26 augustus 1966, waarvan aan partijen op 1 september 1966 kennis is gegeven en waarbij de zaak op de terechtzitting van 4 oktober 1966 werd

vastgesteld, op welke datum zij tot de terechtzitting van 25 oktober 1966 is uitgesteld;

Gehoord het verslag van raadsheer Adriaens;

Gehoord de opmerkingen van Mter Putzeys, advocaat bij het Hof van beroep te Brussel, loco Mtre J. Stassen, advocaat bij het Hof van beroep te Luik, die verschijnt voor de verzoekende partij, van Mter Denys, advocaat bij het Hof van beroep te Brussel, loco Mter Goffin, advocaat bij het Hof van beroep te Brussel, die verschijnt voor de derde tegenpartij en van de heer C. Vanstraelen, adviseur, die verschijnt voor de eerste tegenpartij;

Gehoord het gelijkluidend advies van de heer Debaets, substituut-auditeur-generaal;

Gelet op art. 25 van de wet van 23 december 1946, gewijzigd door de wet van 15 april 1958;

Overwegende dat het eerste beroep strekt tot vernietiging van :

1) het besluit dd. 7 augustus 1964 waarbij de gouverneur van de provincie Limburg de adjunct-arrondissementscommissaris van de Voerstreek aanstelt als bijzondere commissaris met als opdracht in de plaats van de gemeenteraad en het gemeentebestuur te Teuven te beslissen in de door het bestreden besluit bepaalde aangelegenheden;

2) de besluiten genomen door de bijzondere commissaris op 25 augustus 1964, houdende :

a) heropening van de Nederlandstalige bewaarschoolklas;

b) benoeming van Marie-Louise Dexters op 1 september 1965 als bewaarschoolonderwijzers in die klas;

c) aanwijzing van het aannemingsbedrijf Beckers-Debie voor het aanbrengen van een houten scheidingswand in de gemeentelijke lagere school tegen de som van 11.027 fr.;

d) bevel aan de voornoemde aannemer de werken aan te vangen op 26 augustus 1964 en die te voltooien voor 1 september 1964;

3) de besluiten genomen door de bijzondere commissaris op 2 oktober 1964 betreffende de aankoop van een lessenaar en een zetel voor de bewaarschool, ten laste van de gemeente;

Overwegende dat het sub 1) vermeld besluit op 8 september 1964 aan de verzoekende partij is betekend;

Overwegende dat het tweede beroep strekt tot vernietiging van een beslissing dd. 23 december 1964 waarbij de bijzondere commissaris Jos. Keyenberg-Otten voorlopig aanstelt als schoonmaaktster voor de gemeentelijke bewaarschool met ingang van 1 januari 1965 en het uurloon van betrokkene vaststelt;

Overwegende dat het derde beroep strekt tot vernietiging van de beslissing vervat in de brief dd. 25 maart 1965 van de Minister van Binnenlandse Zaken, waarbij deze het beroep afwijst dat de verzoekende partij op 18 september 1964 bij de Koning had ingesteld tegen het bovenvermeld besluit van 7 augustus 1964.

Overwegende dat de gemeenteraad van Teuven op 7 augustus 1957 besliste bij de gemeentelijke gemengde school een bewaarschoolklas op te richten; dat de bewaarschool het Nederlands als onderwijstaal had; dat de gemeenteraad ingevolge het ontslag van de bewaarschoolonderwijzeres bij besluit van 2 september 1963 een Franstalige onderwijzeres benoemde; dat de gouverneur van de provincie Limburg op advies van de schoolinspectie die benoeming vernietigde;

Overwegende dat de gouverneur bij brief van 7 november 1963 de gemeenteraad uitnodigde om een Nederlandstalige bewaarschoolonderwijzeres te benoemen; dat het college van burgemeester en schepenen op 26 november 1963 antwoordde dat de heropening van de bewaarschool niet mogelijk was omdat er geen behoorlijk lokaal

meer voorhanden was; dat de adjunct-arrondissements-commissaris van de Voerstreek, de hoofdinspecteur van het lager onderwijs en de hoofdinspecteur van het provinciaal onderwijs op bevel van de gouverneur een onderzoek ter plaatse instelden en in een verslag van 7 december 1963 de volgende oplossing voorstelden:

1) «in het ruim klaslokaal van het schoolhoofd waarvan de afmetingen 11 m bij 7 m zijn en waar slechts 15 leerlingen zijn, een beschot aanbrengen en also een ruimte afzonderen voor de kleuterklas. Dit hindert de lagere school niet, vergt weinig kosten en kan spoedig gerealiseerd worden. Er is verwarming en het mobilaire en de leermiddelen zijn voorhanden»;

2) «beroep doen op een voorlopige kleuteronderwijzers en de klassen zodra mogelijk openstellen. Na verloop van 1 à 2 maanden zou dan blijken of deze kleuterklasse kan behouden blijven. In het ergste geval zou de gemeente toch maar dienen in te staan voor de wedde van een paar maanden»;

dat de gouverneur bij brief van 7 januari 1964 aan het gemeentebestuur vroeg die oplossing te verwerken; dat de gemeenteraad bij besluit van 13 januari 1964 evenwel besliste «momenteel de heropening der Nederlandstalige bewaarschool te verdagen tot dat er over een behoorlijk lokaal kan beschikt worden», omdat «het voorstel van de heer gouverneur, een lokaal van de lagere school in twee te splitsen, niet kan aangenomen worden om reden dat deze splitsing het normaal onderricht in de lagere school zou schaden, gezien het didactisch materieel dat hier tegenwoordig is» en omdat «de bestaande bewaarschool, al is deze dan ook Franstalig, algehele voldoening geeft en een gemiddeld schoolbezoek heeft van 26 kinderen»;

Overwegende dat de gouverneur na raadpleging van de minister van Nationale Opvoeding en Cultuur en overeenkomstig diens antwoord van 7 februari 1964 het besluit dd. 13 januari 1964 van de gemeenteraad bij besluit van 12 februari 1964 vernietigde; dat dit besluit steunt op de volgende gronden: «dat deze (Nederlandstalige) kleuterklas in het verleden steeds van Staatswege is gesubsidieerd geweest, wat haar leefbaarheid bewijst; dat het gemiddeld schoolbezoek genoteerd gedurende de periode van 3 tot 21 september 1963 volstaat voor de subsidiëring van één Nederlandstalige kleuterklas (koninklijk besluit van 12 juli 1963); dat bij een verzoekschrift van 25 september 1963, 15 gezinshoofden verzoeken om de instandhouding van de Nederlandse kleuterklas; dat, uit een onderzoek ingesteld op 6 december door een afvaardiging samengesteld op initiatief van mijn bestuur, blijkt dat de mogelijkheid bestaat een voorlopige oplossing te vinden wat betreft het klaslokaal, door in het ruime klaslokaal van het schoolhoofd een beschot aan te brengen en aldus een ruimte af te zonderen voor de kleuterklas»;

Overwegende dat de gouverneur bij brief van 14 februari 1964 een afschrift van het vernietigingsbesluit en van de ministeriële brief van 7 februari 1964 aan het gemeentebestuur toestuurde en de aandacht erop vestigde dat een commissaris overeenkomstig artikel 88 van de gemeentewet zou worden aangesteld indien het gemeentebestuur niet onmiddellijk de maatregelen trof die door de Minister waren voorgeschreven of indien het gemeentebestuur onwillig was; dat de gouverneur op 17 maart 1964 het gemeentebestuur aan zijn brief van 14 februari herinnerde; dat het gemeentebestuur bij brief van 20 maart 1964 de gouverneur mededeelde wat volgt: «Uw vernietigingsbesluit van 12 februari 1964 werd aan de gemeenteraad, in zitting van 5 maart 1964, bekend gemaakt, en er werd geen verder gevolg aan gegeven...»;

Overwegende dat de Minister van Nationale Opvoeding en Cultuur hierop aan de gouverneur liet weten dat er geen reden was om op zijn dienstbrief van 7 februari 1964 terug te komen, hem verzocht de gemeenteraad van Teuven nogmaals uit te nodigen «de Nederlandstalige kleuterklas geopend te houden en een wettelijke bevoegde leerkracht aan te werven», en voorstelde een commissaris overeenkomstig de reeds vermelde wetsbepalingen aan te stellen ingeval de gemeente mocht weigeren de voorgeschreven maatregelen te treffen;

Overwegende dat de gouverneur overeenkomstig artikel 88 van de gemeentewet bij aangetekend schrijven van 29 juli 1964 een eerste waarschuwing, en bij aangetekend schrijven van 6 augustus 1964 een tweede waarschuwing aan het gemeentebestuur zond; dat hij daarop het bestreden besluit van 7 augustus 1964 nam;

Overwegende dat het beschikkend gedeelte van dat besluit luidt als volgt: «De heer P. Derriks, adjunct-arrondissementscommissaris van de Voerstreek, wordt aangesteld als bijzondere commissaris om in de plaats van de gemeenteraad en het gemeentebestuur van Teuven en op de persoonlijke kosten der nalatige overheden te beslissen over: 1. de heropening der Nederlandstalige kleuterklas met ingang van 1 september 1964; 2. de aanwerving ener Nederlandstalige wettelijk bevoegde voorlopige kleuteronderwijzers, met ingang van dezelfde datum; 3. het aanbrengen van een beschot in het ruim klaslokaal van het schoolhoofd om alzo een ruimte af te zonderen voor de kleuterklas; 4. de financiële uitgaven verbonden aan de onder 1, 2, en 3 hierboven voorziene beslissingen»;

Overwegende dat de bijzondere commissaris zich op 13 augustus 1964 naar het secretariaat van de gemeente begaf en het college van burgemeester en schepenen bijeenriep voor een vergadering op 14 augustus 1964 met op de agenda het volgend punt: «Bijeenroeping van de gemeenteraad om te besluiten over de heropening van de Nederlandstalige kleuterklas»; dat één schepen zich op de vastgestelde datum en uur aanbod; dat de bijzondere commissaris op 17 augustus 1964 de gemeenteraad bijeenriep met op de agenda de verschillende opdrachten vermeld in zijn aanstellingsbesluit; dat de voltallige gemeenteraad op die datum vergaderde, evenwel een besluit tot afschaffing van de bewaarschool nam; dat de bestendige deputatie op 17 september 1964 over dit besluit een ongunstig advies uitbracht met toepassing van artikel 28, vijfde lid, van de gecoördineerde wetten op het lager onderwijs;

Overwegende dat de bijzondere commissaris op 25 augustus 1964 een besluit nam tot heropening van de gemeentelijke Nederlandstalige bewaarschool met ingang van 1 september 1964; dat dit besluit o.m. steunt op de volgende gronden: «dat de gemeenteraad van Teuven op 17 augustus 1964 een beslissing heeft genomen tot afschaffing van de bewaarschoolklas; dat deze beslissing neerkomt op een bedekte weigering om de bewaarschoolklas te heropenen, hetgeen reeds blijkt uit vroeger genomen beslissingen van de gemeenteraad dd. 11 mei 1964; dat de voorwaarden tot spoedeisendheid en van het gevaar, voorzien door artikel 63 der gemeentewet, niet vervuld waren en er evenmin gestemd is om een punt buiten de dagorde op de dagorde te brengen en dit artikel anderszijds niet kan ingeroepen worden in geval van zending van een bijzondere commissaris»;

Overwegende dat de bijzondere commissaris op dezelfde datum Marie-Louise Dexters tot voorlopige bewaarschoolonderwijzers met ingang van 1 september 1964 benoemde en na een beperkte aanbesteding uitgeschreven door de provinciale technische dienst, de firma Beckers-Debie aanwees voor het plaatsen van een houten scheidingswand in de gemeentelijke lagere school

ten laste van de gemeentebegroting voor het dienstjaar 1964; dat de bestendige deputatie op 27 augustus 1964 de aanwijzing goedkeurde;

Overwegende dat het college van burgemeester en schepenen, daartoe gemachtigd door de gemeenteraad, beroep bij de Koning instelde tegen het besluit houdende de aanstelling van een bijzondere commissaris en tegen de beslissingen dd. 25 augustus 1964 door laatstgenoemde genomen;

Overwegende dat de bijzondere commissaris, op bevel van de gouverneur, op 2 oktober 1964 een besluit nam waarbij de firma Marsival wordt aangewezen voor de levering van een lessenaar en een zetel waarbij de uitgave daarvoor wordt aangerekend op de gemeentebegroting voor het dienstjaar 1964; dat de bijzondere commissaris bij besluit van 23 december 1964 Jos. Keyenberg-Otten voorlopig aanstelde als de schoonmaakster voor het kuisen van de gemeentelijke kleuterklas van Teuven;

Overwegende dat de Minister van Binnenlandse Zaken en van het Openbaar Ambt bij brief van 25 maart 1965, door de bemiddeling van de gouverneur, aan het gemeentebestuur liet weten wat volgt: «Ik werd in het bezit gesteld van uw beroep dd. 18 september 1964 tegen het besluit van de heer gouverneur der provincie Limburg dd. 7 augustus 1964 houdende aanstelling van de heer Derriks, adjunct-arrondissementscommissaris voor de Voerstreek, als bijzondere commissaris. Hetzelfde beroep beoogde ook vier op 25 augustus 1964 door de bijzondere commissaris genomen beslissingen. Tegen de zending van een bijzondere commissaris staat geen beroep open bij de Regering. Het beroep voorzien in de laatste alinea van artikel 88 van de gemeentewet slaat slechts op de kosten die op bevel van de bestendige deputatie of van de gouverneur ten laste van de in gebreke blijvende gemeenteoverheid worden gelegd»;

Overwegende dat de eerste tegenpartij doet gelden dat het eerste beroep niet ontvankelijk is; dat zij betoogt dat de verzoekende partij overeenkomstig artikel 88, derde lid, van de gemeentewet op 18 september 1964 bij de Koning een beroep heeft ingesteld tegen het bestreden besluit van 7 augustus 1964 en tegen de besluiten door de bijzondere commissaris op 25 augustus 1964 genomen, en dat een beroep tegen die besluiten bij de Raad van State eerst kan worden ingesteld nadat de Koning uitspraak heeft gedaan over het ingesteld beroep;

Overwegende dat de Minister van Binnenlandse Zaken en van het Openbaar Ambt op 25 maart 1965 heeft geoordeeld dat geen beroep bij de Koning openstaat tegen de aanstelling van een bijzondere commissaris en tegen diens beslissingen en het door het gemeentebestuur ingesteld beroep niet ontvankelijk heeft verklaard;

Overwegende dat, indien die ministeriële beslissing, bestreden door het derde beroep, gegrond wordt bevonden, de exceptie, ingeroepen tegen het eerste beroep, niet kan worden aangenomen; dat het derde beroep derhalve in de eerste plaats dient te worden onderzocht;

Wat het derde beroep betreft.

Overwegende dat de verzoekende partij in een eerste middel doet gelden dat artikel 88, derde lid, van de gemeentewet beroep bij de Koning openstelt niet enkel tegen de beslissingen betreffende de kosten in verband met het zenden van een bijzondere commissaris, maar ook tegen de beslissing zelf tot aanstelling van een bijzondere commissaris;

Overwegende dat artikel 88 van de gemeentewet be-

paalt: «Na twee achtereenvolgende, uit de briefwisseling blijkende waarschuwingen, kan de gouverneur of de bestendige deputatie van de provincieraad een of meer commissarissen gelasten zich ter plaatse te begeben op de persoonlijke kosten van de gemeenteoverheid die verzuimde aan de waarschuwingen te voldoen, met opdracht om de gevraagde inlichtingen of aanmerkingen in te winnen of de maatregelen ten uitvoer te leggen die zijn voorgeschreven bij de wetten en algemene reglementen, bij de besluiten en reglementen van de provinciale raad of van de bestendige deputatie van de provinciale raad. De invordering van die kosten geschiedt, zoals inzake van rechtstreekse belastingen, door de rijksontvanger, op bevel van de deputatie of van de gouverneur. In elk geval staat beroep bij de regering open»; dat uit de parlementaire voorbereiding van de gemeentewet (Moniteur belge van 25 februari 1836) blijkt dat, bij de bespreking van de vraag of aan de betrokken overheden de mogelijkheid moest worden geboden beroep in te stellen, alleen aan het ten laste leggen van de kosten aandacht werd geschonken; dat trouwens geen termijn is bepaald waarbinnen het beroep moet worden ingesteld, wat onbegrijpelijk is indien het beroep ook mocht slaan op de geldigheid van de aanstelling van de commissaris en van de door hem getroffen maatregelen, handelingen die uiteraard rechtsgevolgen hebben zowel voor de gemeente als voor derden en meestal aangezien zij eerst tot stand komen na een min of meer lange periode waarin het gemeentebestuur in gebreke is gebleven, van spoedeisende aard zijn; dat derhalve moet worden aangenomen dat artikel 88, derde lid, geen beroep bij de Koning mogelijk maakt tegen de beslissing houdende aanstelling van een bijzondere commissaris noch tegen diens handelingen;

Overwegende dat de verzoekende partij ten slotte doet gelden dat het niet aan de Minister van Binnenlandse Zaken staat te beslissen over de ontvankelijkheid van het beroep, ingesteld met toepassing van artikel 88, derde lid, van de gemeentewet, maar dat alleen de Koning hiertoe bevoegd is;

Overwegende dat de Minister, waar hij beslist dat een beroep, dat wettelijk niet voorzien is, niet ontvankelijk is, niet treedt buiten de perken der bevoegdheid die hem toekomt als medewerker van de Koning in de uitoefening van de uitvoerende macht; dat het middel niet gegrond is;

Wat het eerste beroep betreft.

Overwegende dat de exceptie van niet-ontvankelijkheid die de eerste tegenpartij tegen dit beroep doet gelden, niet kan worden aangenomen dit om dezelfde redenen als het eerste middel aangevoerd in het derde beroep;

Overwegende dat de verzoekende partij doet gelden dat het bestreden besluit van 7 augustus 1964 de artikelen 25 en 28 van de gecoördineerde wetten op het lager onderwijs en artikel 88 van de gemeentewet schendt; dat zij betoogt dat artikel 25 niet toepasselijk is omdat de gemeente niet verzuimd heeft te zorgen voor degelijk onderhoud der schoolinstallaties, voor de verwarming en de schoonmaak der schoollokalen, zodat artikel 88 geen toepassing kan vinden; dat zij aanvoert dat artikel 28 evenmin toepasselijk is omdat de bij dit artikel bepaalde voorwaarden die «dienen verstaan te worden in het licht der regelen vervat in artikel 6 der wet van 30 juli 1963 en van artikel 4 van de wet van 29 mei 1959», niet vervuld waren; dat zij ook hieruit afleidt dat artikel 88 niet kan worden toegepast, wijl niet bewezen is dat op de gemeenteraad de wettelijke ver-

plichting rustte bedoelde bewaarschoolklas te heropenen ;

Overwegende dat het middel de vraag aan de orde brengt of de verzoekende partij wettelijk verplicht is het door haar ingericht bewaarschoolonderwijs in het Nederlands, in stand te houden ; dat artikel 25 van de gecoördineerde wetten op het lager onderwijs bepaalt : « Indien de gemeente verzuimt : a) de bestaande gemeentescholen van behoorlijke installaties te voorzien, zowel uit oogpunt van de lokalen als uit oogpunt van het mobilair en de leermiddelen ; b) te zorgen voor het degelijk onderhoud dier installaties, voor de verwarming en de schoonmaak der schoollokalen, zal de uitvoering der vereiste maatregelen door de tussenkomst van het Ministerie van Openbaar Onderwijs toevertrouwd worden aan een speciaal commissaris, aangesteld overeenkomstig de bepalingen van artikel 88 der gemeentewet » ; dat artikel 28 van dezelfde wetten luidt als volgt : « De gemeenteraad regelt, zo ertoe aanleiding bestaat, alles wat de stichting en de inrichting der scholen voor volwassenen betreft. De gemeente mag één of meer bewaarscholen tot stand brengen en het daarin gegeven onderwijs inrichten. Op de aanvraag van gezinshoofden die te zamen vijfendertig kinderen van drie tot zes jaar hebben mag de Koning de gemeente verplichten een gemeenschappelijk bewaarschoolonderwijs tot stand te brengen. De gemeente mag een gemeentelijke bewaarschool niet opheffen wanneer gezinshoofden die te zamen ten minste dertig kinderen van drie tot zes jaar hebben, de instandhouding der school aanvragen voor het geven van onderricht aan hun kinderen. De beslissingen der gemeenteraden houdende opheffing van een gemeentelijke bewaarschool, in de gevallen waarin deze opheffing geoorloofd is, zijn onderworpen aan het advies van de bestendige deputatie en aan de goedkeuring van de Koning. Hetzelfde geldt voor de beslissingen der gemeenteraden, houdende opheffing van één of meer betrekkingen van bewaarschoolonderwijzers. Twee of meer gemeenten kunnen zo dit nodig blijkt, door de Koning gemachtigd worden om zich te verenigen voor het oprichten en onderhouden van een bewaarschool. Al de overige bepalingen der organieke wet zijn van toepassing op de bewaarscholen » ; dat artikel 6 van de wet van 30 juli 1963 houdende taalregeling in het onderwijs toelaat o.m. in de gemeente Teuven het kleuter- en lager onderwijs aan de kinderen te verstrekken in een andere landtaal, indien deze taal de moedertaal of gebruikelijke taal is van het kind en indien het gezinshoofd in de gemeente verblijft ; dat dit artikel 6 verder bepaalt : « Dit onderwijs mag slechts worden ingericht op verzoek van een aantal gezinshoofden gelijk aan het aantal bepaald bij toepassing van artikel 4 van de wet van 29 mei 1959 tot wijziging van de wetgeving betreffende het kleuter-, lager, middelbaar, normaal-, technisch en kunstonderwijs en die niet, op de afstand bepaald bij toepassing van hetzelfde artikel, een school vinden die dergelijk onderwijs inricht. De gemeente die de aanvraag bedoeld in het tweede lid ontvangt, moet dit onderwijs inrichten. Het recht van de ouders zoals bepaald in artikel 4 van de wet van 29 mei 1959 moet geëerbiedigd worden » ;

Overwegende dat de gemeenteraad op aanvraag van zesentwintig gezinshoofden die toen tezamen zesentwintig kinderen van drie tot zes jaar hadden, op 7 augustus 1957 had beslist overeenkomstig het reeds geciteerde artikel 28, tweede en derde lid, een bewaarschool met het Nederlands als onderwijstaal in te richten ; dat de besluiten der gemeenteraden, houdende opheffing van een gemeentelijke bewaarschool, in de gevallen waarin de opheffing geoorloofd is, krachtens artikel 28, vijfde lid, onderworpen zijn aan het advies van de bestendige deputatie en aan de goedkeuring van de

Koning ; dat hieruit volgt dat de opgerichte bewaarschool en de betrekking van Nederlandstalige bewaarschoolonderwijzers blijven bestaan zolang zij niet zijn afgeschaft bij besluit van de gemeenteraad, dat door de goedkeuring van de Koning uitvoerbare kracht heeft verkregen ; dat zij op 7 augustus 1964, datum van het bestreden besluit, zodanig besluit niet was genomen ; dat het besluit van 17 augustus 1964 waarbij de gemeenteraad de bewaarschoolklas heeft afgeschaft, doch waarvan zoals uit het dossier blijkt de goedkeuring is geweigerd, die toestand niet heeft kunnen wijzigen ; dat hieruit volgt dat op 7 augustus 1964, datum waarop het sub 1 bestreden besluit is genomen, de verzoekende partij wettelijk verplicht was de Nederlandstalige bewaarschoolklas in stand te houden ;

Overwegende dat artikel 6 van de wet van 30 juli 1963 enkel betrekking heeft op het verstrekken van kleuter- en lager onderwijs in de andere landtaal dan die van het taalgebied waartoe de gemeente behoort en derhalve geen weerslag kan hebben op bewuste, uit artikel 28 voortvloeiende verplichting ;

Overwegende dat uit die wettelijke verplichting voortvloeit dat de gemeente ertoe gehouden is alle maatregelen te nemen die het onderwijs in de Nederlandstalige bewaarschool mogelijk maken en waarvan enige in artikel 25 worden opgesomd ;

Overwegende dat uit het relaas der feiten blijkt dat de verzoekende partij de wettelijke verplichting een Nederlandstalige bewaarschoolklas in stand te houden niet is nagekomen en dat zij ook verzuimd heeft de nodige maatregelen die daarmede verband houden, te nemen ; dat de gouverneur, optredend krachtens de artikelen 88 en 25, zijn bevoegdheid niet te buiten is gegaan ; dat het middel niet gegrond is ;

Overwegende dat de verzoekende partij in het eerste onderdeel van een tweede middel doet gelden dat het bestreden besluit van 7 augustus 1964 genomen is met schending van artikel 88 van de gemeentewet ; dat zij betoogt dat overeenkomstig dit artikel de hogere overheid die zich voorneemt een bijzondere commissaris aan te stellen, aan de in gebreke blijvende gemeente-overheid « twee achtereenvolgende, uit de briefwisseling blijkennde waarschuwingen » moet zenden om zodoende de betrokken gemeenteoverheid in staat te stellen, tot tweemaal toe, de gevolgen van haar verzet te meten en eventueel haar houding te wijzigen ; dat zij aanvoert dat de geldigheid van de tweede waarschuwing die in onderhavig geval werd gegeven, betwistbaar is omdat die waarschuwing op 6 augustus werd verzonden en ontvangen op 7 augustus datum waarop het bestreden besluit is genomen, zodat het college van burgemeester en schepenen in de onmogelijkheid werd gesteld om aan die tweede waarschuwing gevolg te geven ;

Overwegende dat artikel 88 van de gemeentewet niet bepaalt welke termijn, te rekenen vanaf de tweede waarschuwing moet verstrijken alvorens de hogere overheid een bijzondere commissaris mag aanstellen ; dat een aanstelling, onmiddellijk na een tweede waarschuwing evenwel niet in zodanige omstandigheden mag gebeuren dat de betrokken gemeenteoverheid in de materiële onmogelijkheid wordt gesteld om de tweede waarschuwing in overweging te nemen ;

Overwegende dat de aanstelling, hoewel zij op 7 augustus 1964 is gedaan, eerst op 13 augustus 1964 ter kennis van de gemeenteoverheid is gebracht, zodat deze over genoegzame tijd heeft beschikt om de tweede waarschuwing in overweging te nemen ;

Overwegende dat de verzoekende partij in een tweede onderdeel van het middel doet gelden dat de twee waarschuwingen werden geadresseerd aan het college van

burgemeester en schepenen, en dat zij ertoe strekten het college te verplichten de gemeenteraad bijeen te roepen, hoewel het bestreden besluit uitsluitend de verplichtingen van de gemeenteraad betreft; dat zij hieruit besluit dat de gemeenteraad de twee waarschuwingen niet heeft ontvangen;

Overwegende dat de gouverneur bij waarschuwingen van 29 juli en 6 augustus 1964 het college van burgemeester en schepenen verzocht de gemeenteraad bijeen te roepen en hem uit te nodigen de in de waarschuwingen duidelijk vermelde beslissingen te nemen; dat het college van burgemeester en schepenen overeenkomstig artikel 62, lid 2, van de gemeentewet belast is met de bijeenroeping van de gemeenteraad; dat de waarschuwingen derhalve rechtsgeldig zijn gedaan;

Overwegende dat de verzoekende partij in het derde onderdeel van het middel doet gelden «dat de waarschuwingen niet voldeden aan de verplichting daarin duidelijk de wetsbepalingen te vermelden die de gemeenteverhoor naar de opvattingen van de handelende hogere overheid niet naleeft»;

Overwegende dat artikel 88 de uitdrukkelijke vermelding van de bedoelde wetsbepalingen in de waarschuwingen niet voorschrijft; dat uit het dossier overigens blijkt dat de verzoekende partij geen twijfel kon hebben over de wettelijke grondslag van de verplichtingen die o.m. in de waarschuwingen duidelijk omschreven waren;

Overwegende dat de verzoekende partij ten slotte doet gelden dat «het besluit waarvan de tekst aan de gemeenteverhoor werd medegedeeld, niet de tekst zou zijn van het besluit dat op 7 augustus 1964 werkelijk genomen werd»; dat zij betoogt dat «men anders niet begrijpt waarom de bijzondere commissaris het nodig geacht heeft zelf de gemeenteraad bijeen te roepen en onder zijn voorzitterschap de goedkeuring toe te laten van een beslissing houdende afschaffing van de bewaarschoolklas»; dat verzoekende partij in dit onderdeel van het middel blijkbaar bedoelt dat de betekening van het bestreden besluit onregelmatig is;

Overwegende dat de beweerde onregelmatigheid in de betekening van het bestreden besluit geen weerslag op de geldigheid van de rechtsbehandeling zelf heeft;

Overwegende dat het tweede middel niet opgaat;

Overwegende, wat betreft de bestreden besluiten van 25 augustus en 2 oktober 1964, dat de verzoekende partij doet gelden dat die besluiten onwettig zijn omdat zij steunen op of de uitvoering zijn van het bestreden onwettig besluit van 7 augustus 1964;

Overwegende dat dit besluit wettelijk is; dat het middel niet opgaat;

Overwegende, wat betreft het besluit van 25 augustus 1964 tot heropening van de Nederlandstalige bewaarschoolklas, dat de verzoekende partij doet gelden dat de bijzondere commissaris niet bevoegd was om dit besluit te nemen zolang de Koning met toepassing van artikel 28 van de gecoördineerde wetten geen uitspraak had gedaan over het besluit van 17 augustus 1964 waarbij de gemeenteraad besliste die klas af te schaffen;

Overwegende dat het besluit van 17 augustus 1964 dat geen uitvoerbare kracht bezat zolang het door de Koning niet was goedgekeurd, geen afbreuk kan doen aan de wettelijke verplichting tot instandhouding van een Nederlandstalige bewaarschoolklas in de gemeente; dat het middel niet gegrond is;

Overwegende, wat de drie andere bestreden besluiten van 25 augustus 1964 betreft, dat de verzoekende partij doet gelden dat die besluiten zijn genomen met schending van de artikelen 143 en 144 van de gemeentewet omdat de toewijzing van de werken of van de leverin-

gen eerst na goedkeuring van de begrotingswijzigingen mocht gebeuren;

Overwegende dat de bijzondere commissaris op wettige wijze is aangesteld en binnen de perken van zijn opdracht heeft gehandeld; dat hij zodoende op wettelijke wijze in de plaats van de gemeente is opgetreden; dat de verzoekende partij de intrinsieke wettelijkheid van besluiten, die moeten worden geacht van haar zelf uit te gaan, niet kan betwisten; dat het middel niet ontvankelijk is;

Overwegende, wat betreft het bestreden besluit van 2 oktober 1964, dat de verzoekende partij doet gelden dat de bijzondere commissaris de bevoegdheid miste om dit besluit te nemen omdat het aankopen van schoolmateriaal niet wordt vermeld in artikel 1 van het besluit van 7 augustus 1964;

Overwegende dat uit nrs. 1 en 4 van artikel 1 van laatstvermeld besluit moet worden afgeleid dat de bijzondere commissaris bevoegd was om alle maatregelen te nemen die voor het normaal functioneren van de school nodig mochten blijken; dat de bijzondere commissaris door het bestreden besluit zijn bevoegdheid niet is te buiten gegaan; dat het middel niet gegrond is;

Wat het tweede beroep betreft.

Overwegende dat de gouverneur tegen dit beroep dezelfde exceptie van niet-ontvankelijkheid inroept als tegen het eerste beroep; dat deze exceptie om de bovenvermelde redenen evenmin in aanmerking kan worden genomen;

Overwegende dat de verzoekende partij doet gelden dat het bestreden besluit onwettig is omdat het steunt op of de uitvoering is van het bestreden onwettig besluit van 7 augustus 1964;

Overwegende dat dit besluit wettelijk is; dat het middel niet opgaat;

Overwegende dat de verzoekende partij vervolgens doet gelden dat de bijzondere commissaris de bevoegdheid miste om een schoonmaakster voor het kuisen van de Nederlandstalige kleuterklas aan te stellen en haar uurloon te bepalen omdat die maatregel niet wordt vermeld in artikel 1 van het besluit van 7 augustus 1964;

Overwegende dat dit middel niet gegrond is om dezelfde redenen als het soortgelijk middel aangevoerd in verband met het besluit van 2 oktober 1964;

Overwegende dat de verzoekende partij ten slotte aanvoert dat het bestreden besluit genomen is met miskenning, enerzijds, van artikel 11 van de wetten betreffende de voorkeurrechten omdat geen oproep tot kandidaten is gedaan, en anderzijds, van het besluit van de gemeenteraad van Teuven van 22 november 1963, houdende geldelijk statuut van het gemeentepersoneel, omdat het vastgestelde uurloon niet overeenstemt met het door de gemeenteraad bepaalde;

Overwegende dat dit middel niet ontvankelijk is om dezelfde redenen als het soortgelijk middel aangevoerd tegen sommige besluiten van 25 augustus 1964,

Besluit :

Artikel 1.

De beroepen zijn verworpen.

Artikel 2.

De kosten, ten bedrage van tweeduizend tweehonderd vijftig frank, komen ten laste van de verzoekende partij.

HOF VAN BEROEP TE BRUSSEL.

1e Kamer. — 16 juni 1965.

Voorzitter : M. Dellois.
Raadsheren : MM. Sury en Jans.
Advokaat-generaal : M. Dykmans.
Advokaten : Mrs. Bonjé en Sneyers.

1. Arbitrage. — Rekwest-civil. — Art. 480, 2° Rv.

2. Bewijs. — Persoonlijke kennis van de rechter. — Arbitrage.

1. *Met betrekking tot het tegen een scheidsrechterlijke beslissing op grond van art. 480, 2° Rv. gericht verzoek tot herroeping voert verweerder vergeefs het onderscheid aan volgens hetwelk het rekwest-civil alleen zou openstaan voor zover de schending van de vormen niet als aan de rechter toerekenbaar is te achten, terwijl het in het ander geval alleen aan het Hof van Cassatie zou staan de aangevoerde schending te beoordelen: daar immers een scheidsrechterlijke beslissing niet voor voorziening in cassatie vatbaar is, zou de toepassing van zulk onderscheid op rechtsweigerings uitlopen.*

2. *De rechter mag voor zijn beslissing alleen gebruik maken van bewijzen die partijen hebben onderzocht en besproken of althans de gelegenheid gehad hebben te onderzoeken en te bespreken.*

Dat principe geldt ook voor scheidsrechters.

Het is de rechter evenwel niet verboden zijn rechtsmacht verder uit te oefenen, wanneer hij, al dan niet toevallig, persoonlijk in kennis wordt gesteld van elementen in verband met de gepleite of te pleiten zaak: daardoor kleeft er geen gebrek aan zijn uitspraak, voor zover deze enkel en alleen wordt gestaafd met elementen die de partijen onderzocht en besproken hebben. In casu blijkt niet uit de uitspraak, en evenmin uit een of ander stuk van de dossiers, dat ze gegrond zou zijn op de persoonlijke kennis van de rechters.

Dhondt t./ Faillissement Van Bauwel.

Overwegende dat uit het exploit van gerechtsdeurwaarder Briers uit Antwerpen, op 9 december 1964 betekend aan Mr. Sneyers in zijn hoedanigheid van curator in het faillissement van de naamloze vennootschap Van Bauwel en Cy, blijkt dat eiser Dhondt Jan de hervorming nastreeft van een uitspraak geveld door scheidsrechters van de Arbitrage en verzoeningskamer voor Granen en Zaden te Antwerpen, in zake van Dhondt voornoemd tegen de personenvennootschap met beperkte aansprakelijkheid Etablissements H. Van Bauwel en Cy, waarvan de maatschappelijke zetel gevestigd was te Antwerpen, Amerika-
leli, 39;

Overwegende dat gezegde personenvennootschap op 28 maart 1963 door al hare vennoten, met eenparigheid van stemmen omgevormd is geworden in een naamloze vennootschap namelijk de thans gefailleerde vennootschap dewelke geheel het actief en het passief van de ontbonden personenvennootschap overgenomen heeft;

Overwegende dat, naar luid van meergemeld exploit, het request civil, dat aldus door Dhondt met inachtneming van alle wettelijke vereisten, inzonderheid van de bepalingen van artikels 494 en 495 W.B.R. ingesteld is, op de schending steunt van op straf van nietigheid voorgeschreven of van substantiële vormen, te weten:

1) schending van het principe van het recht van verdediging die de mededeling oplegt van de stukken waarop partijen zich beroepen, volgens artikel 188 W.B.R.,

2) het principe krachten hetwelk de feiten waarop de rechters hun beslissingen steunen, slechts mogen bewezen worden bij middel van wettelijke bewijzen, hetgeen voor gevolg heeft dat nietig en onwettelijk is iedere beslissing gegrondvest op feitelijke elementen die ressorteren aan de persoonlijke kennis die de rechter beweert ervan te hebben (principe gewaarborgd door art. 1315 tot en met 1369 van het B.W. en art. 193 tot en met art. 336 van het Wetboek van burgerlijke rechtspleging, artikels die alleen de bewijsvoering regelen zonder aan de rechter toe te laten zijn opinie te vormen op grond van andere dan door de partijen voorgebrachte elementen;

Overwegende dat door eiser wordt gesteld dat nadat de debatten gesloten en de dossiers neergelegd waren, de scheidsrechters of enkelen onder hen opdracht gaven aan de Referendaris van de Arbitrage en verzoeningskamer voor Granen en Zaden van Antwerpen, om inlichtingen in te winnen bij de « Malterie d'Exportation Forestoise », die geen partij was in de zaak, dit in verband met de kontrakten die de laatste schakels vormden van de kettingverkoop (filière) waarvan één der kontrakten tussen de partijen gesloten aan de basis lag van de betwisting door de scheidsrechters te beslechten;

Dat de Referendaris zelfs opdracht kreeg mededeling te vragen van het kontrakt gesloten tussen de « Malterie d'Exportation Forestoise » en de firma Limborgh;

Dat de « Malterie d'Exportation Forestoise » fotocopie van dit kontrakt liet maken, alsmede kopij van de definitieve fakturen, en alles aan de Referendaris liet geworden, die de stukken ter beschikking van de scheidsrechters stelde, welke hiervan kennis namen gedurende de beraadslagingen;

dat eiser in de onwetendheid gelaten werd van de voorlegging van deze stukken en nooit uitgenodigd werd des-aangaande zijn opmerkingen te maken;

Overwegende dat, naar luid van hetzelfde exploit, de mededeling aan de scheidsrechters, na de sluiting van de debatten, van stukken die niet worden voorgelegd aan de partijen en over dewelke zij geen gelegenheid krijgen hun opmerkingen te laten gelden, een duidelijke inbreuk is op de hierboven vermelde algemene principes van de Burgerlijke rechtspleging;

Overwegende dat door verweerder qualitate qua tevergeefs wordt ingebracht dat er, volgens de bepaling van artikel 480, 2° W.B.R., tot request civil geen aanleiding bestaat dan voor zover de aangevoerde schending der vormen niet als aan de rechter toerekenbaar is aan te merken, terwijl, in het ander geval, zoals in de zaak, aan het Hof van cassatie alleen staat de aangevoerde schending te beoordelen;

Overwegende dat er, bij dit onderscheid, verondersteld wordt dat de bestreden beslissing, naar gelang van de aangevoerde schending, vatbaar is hetzij voor request civil, hetzij voor voorziening;

Overwegende dat een arbitrale uitspraak in geen geval voor voorziening vatbaar is; dat er, diensgevolge, bij voorkomende schending der vormen gepleegd door arbiters, de toepassing van het door verweerder qq. voorgehouden onderscheid op rechtsweigerings zou uitlopen;

Overwegende dat daar het recht der pleiters om zich te verdedigen van openbare orde is, door verweerder qualitate qua te vergeefs wordt ingebracht dat partijen, bij het compromis, overeengekomen zijn, onder meer, van de gewone rechtsvormen en ook van het request civil af te zien, verder aan de arbiters de bevoegdheid toe te kennen alle inlichtingen in te winnen en overal de elementen van hun overtuiging te zoeken; dat het door eiser, terecht of ten onrechte ingeroepen principe onaangeroerd is gebleven;

Overwegende dat aan Rechters niet toegelaten wordt hunne beslissingen op bewijzen te steunen waarvan zij

in kennis werden gesteld buiten de partijen ; dat de Rechters tot plicht hebben enkel en alleen van bewijzen gebruik te maken die partijen onderzocht en besproken hebben of althans in de gelegenheid zijn geweest te onderzoeken en te bespreken ; dat zulke gedragslijn uit het principe volgt dat aan elke pleiter het recht toebehoort zich te verdedigen ; dat aan arbiters daarenboven, door artikel 1016 W.B.R. uitdrukkelijk wordt herinnerd dat zij gehouden zijn te beslissen op hetgeen hun door de partijen voorgesteld zal geweest zijn ; dat arbiters een, ofschoon uit overeenkomst gesproken, echte rechtsmacht uitoefenen en zij, wat betreft het zoëven vermeld principe, als eigenlijke Rechters zijn aan te merken en op gelijke voet met eigenlijke Rechters te behandelen ;

Overwegende, anderzijds, dat mocht een Rechter, toevallig of niet, persoonlijk in kennis gesteld worden van elementen in verband met de te pleiten of gepleite zaak, hem door geen rechtsprincipe wordt verboden zijn rechtsmacht verder uit te oefenen, dat wegens zulke persoonlijke kennis, dewelke in zich zelf geen laakbaar karakter vertoont, geen gebrek aan zijn uitspraak zal kleven, voor zover zijn uitspraak, zoals reeds beklemtoond, enkel en alleen gestaafd wordt met elementen die partijen onderzocht en besproken hebben of althans die partijen de gelegenheid hadden te onderzoeken en te bespreken ;

Dat deze persoonlijke kennis niet van aard verandert, en op het verstand, het gemoed en de beslissing van de Rechter geen verschillende invloed heeft, wanneer de Rechter deze kennis aan zijn eigen initiatief te danken heeft ;

Overwegende dat het doelloos ware de werkelijkheid na te gaan der door eiser aangehaalde feiten ; dat deze werkelijkheid aangenomen zijnde, desniettemin uit degelijk gemotiveerde arbitrale uitspraak, en evenmin uit een of ander stuk van beide dossiers, voorkomt dat de arbitrale uitspraak gegrond zou zijn, zelfs ten dele, op de persoonlijke kennis der arbiters ;

Overwegende dat eiser, derhalve, niet bewezen heeft, dat de arbiters zijn recht hebben geschonden om zich voor de Rechters te verdedigen ;

Overwegende dat verweerder tot toewijzing van schadevergoeding niet concludeert ;

Om deze redenen,

Het Hof,

Gelet op artikel 24 der wet van 15 juni 1935, waarvan toepassing werd gedaan ;

Gehoord in openbare terechtzitting het advies van de Heer Advocaat-generaal Dykmans ;

Zegt dat het door eiser Dhond Jan ingestelde request civiel niet aangenomen wordt ;

Verwijst hem in de kosten.

HOF VAN BEROEP TE GENT.

7de Kamer. — 24 november 1966.

Voorzitter : M. Frans Vanparijs.

Raadsheren : MM. De Grootte en Janssens.

Substituut-Procureur-generaal : M. Leroy.

Advokaten : Mrs. De Gezelle en Remue (Gent).

Staat van de personen. — Exequatur. — Buitenlands vonnis. — Bewijs van staat. — Ingeroepen door persoon van Belgische nationaliteit. — Geen uitvoerbaarverklaring vereist.

Een regelmatig in het buitenland over de staat van personen, zelfs van personen van Belgische nationaliteit, gewezen vonnis, dient geenszins in België uitvoerbaar

te worden verklaard, wanneer het enkel tot bewijs van deze staat door een partij wordt ingeroepen, met uitsluiting van om het even welke daad van tenuitvoerlegging op de goederen of dwang op de personen.

De loutere tegenwerping van de ene partij t.o.v. de andere partij dat deze laatste niet meer de staat van gehuwde vrouw bezit is geen dergelijke daad van tenuitvoerlegging of van dwang.

Inzake D'Hollanders Alice t./ Pille, Joannes en anderen.

Overwegende dat het hoger beroep tijdig is en overigens regelmatig ;

Overwegende dat Stefanie De Schuyter reeds overleden was op 23 juli 1963, dus vóór het sluiten van de debatten in eerste aanleg, zodat het vonnis niet tegenover haar werd uitgesproken ; dat de geïntimeerde Adolf Vlieghe is overleden op 1 september 1965 en het geding wordt hervat door zijn erfgenaam Rudy Vlieghe ;

Overwegende dat de appellante op 31 augustus 1932 gehuwd was met Philemon Pille die overleden is op 12 november 1962 ; dat ze de scheiding en deling van de wettelijke gemeenschap en van de nalatenschap van Philemon Pille nastreeft, maar een vonnis tegengeworpen krijgt van 10 oktober 1944 van het Landgericht te Wuppertal dat het huwelijk ontbonden heeft verklaard ;

Overwegende dat noch de ordonnantie van januari 1929, noch het artikel 546 van het wetboek van burgerlijke rechtspleging, toepasselijk waren wanneer het buitenlands vonnis enkel werd ingeroepen om de staat van de personen te bewijzen en niet om enige daad van tenuitvoerlegging op de goederen of van dwang op de personen uit te oefenen (Cass. 16 januari 1953. Arr. Verbr. 1953, blz. 311 ; Pas 1336) ;

dat het artikel 10 van de wet van 25 maart 1876 niet tot doel heeft de exequaturprocedure uit te breiden tot beslissingen welke voorheen daaraan niet onderworpen waren (L.C.) ;

dat een persoon welke uit kracht van een regelmatige titel een staat verkrijgt, deze staat principieel heeft waar hij zich ook moge bevinden (l.c.) ;

dat wat voorafgaat uitsluit dat een onderscheid zou bestaan tussen de regelmatig in het buitenland over de staat van personen van vreemde nationaliteit gewezen vonnissen en die welke op de staat van Belgische onderdanen betrekking hebben (l.c.) ; — rechtspraak en rechtsleer aangehaald in voetnoot l.c. Pas. 1953, I, 336).

Overwegende dat dus een regelmatig in het buitenland over de staat van personen, zelfs van personen van Belgische nationaliteit, gewezen vonnis niet dient uitvoerbaar te worden verklaard in België, wanneer het enkel tot bewijs van deze staat door een partij wordt ingeroepen, met uitsluiting van om het even welke daad van tenuitvoerlegging op de goederen of dwang op de personen (Cass. 16 januari 1953 ; Pas. 1953, I, 335 ; Cass. 4 oktober 1966, Pas. 1957, I, 88) ;

Overwegende dat de tegenwerping van de geïntimeerden dat de appellante niet meer de staat van gehuwde vrouw bezit, geen daad van tenuitvoerlegging op de goederen noch een daad van dwang op de personen uitmaakt (l.c.).

Overwegende dat naar luid van artikels 10 en 52^a-7ª van de wet van 25 maart 1876 de grond van een door een buitenlandse rechtbank beslecht geding vóór de Belgische rechter dan alleen opnieuw worden behandeld, wanneer het er om gaat de vreemde beslissing uitvoerbaar in België te doen verklaren, en er tussen België en de vreemde Staat, geen verdrag op basis van wederkerigheid werd gesloten (Cass. 16 januari 1953 ; Arr. Verbr. blz. 312) ;

Overwegende nochtans dat de vereisten gesteld in artikel 10, tweede lid, van de wet van 25 maart 1876 louter

de toepassing zijn op buitenlandse vonnissen van regelen waarvan de naleving door de wetgever als essentieel voor de geldigheid van ieders vonnis wordt aangezien (l.c.)

Overwegende dat in het concrete geval al de in het artikel 10 aangehaalde verreisten voorhanden zijn ;

dat appellante weliswaar bezwaren oppert in verband met het 1°, 2°, 4° en 5° van gezegd artikel ;

Overwegende dat ook de Belgische rechter in echtscheidingszaken een voldoende bewijs mag zien in het enige getuigenis van de bijzit van de echtgenote waartegen de echtscheiding wordt gevorderd ; dat de openbare orde hierin dus niet werd gekrenkt (art. 10-1°) ;

Overwegende dat het toenmalig adres van de appellante « Fürstenberg-Mecklenburg, Havelstr. 8 » wordt aangehaald in het vonnis en de appellante de juistheid ervan niet eens betwist ;

dat de beweerde bijzit van de appellante ook te Fürstenberg-Mecklenburg woonde naar luid van de uitspraak ;

dat officieel wordt bevestigd dat het vonnis werd betekend aan de appellante en dat het kracht van gewijsde heeft bekomen naar Duits recht vanaf 21 november 1944 ;

dat al deze gegevens samen duidelijk aantonen dat de appellante wel degelijk werd opgeroepen op haar adres, dat de uitspraak haar werd betekend op hetzelfde adres, en dat het vonnis niet tijdig werd aangevochten naar de regelen van het Duitse recht ;

dat dus naar Duits recht het vonnis kracht van gewijsde had verkregen vóór het overlijden van de « de cujus » (art. 10-2°) en de rechten van de verdediging werden in acht genomen (art. 10-4°) ;

dat volledigheidshalve moet worden aangestreept dat, indien de appellante een tijd lang door overmacht zou verhinderd geweest zijn tegen het vonnis op te komen, ze in geen geval daarmee zeventien jaren kon wachten ; dat ze in feite des te beter op de hoogte was van het geding en de uitspraak daar haar bijzit als getuige was opgetreden en gedomiciliëerd was op hetzelfde adres als de appellante ; dat het ook tekenend is dat sedert het Duitse vonnis van echtscheiding de appellante nooit meer in rechte noch in feite is opgetreden als echtgenote van wijlen Philemon Pille, allerminst in procedures tegen hem ;

Overwegende dat zowel Philemon Pille als de appellante de Belgische nationaliteit bezaten, zodat de Duitse rechtbank haar bevoegdheid niet geput had in de nationaliteit van de eiser (art. 10-5°) ;

Overwegende dat artikels 264 tot 66 van het B.W. geen rol spelen, daar het vonnis zelf de echtscheiding meebrengt zodra het kracht van gewijsde heeft, zonder verdere formaliteiten (advies advocaat-generaal Hayoit de Termicourt, Arr. Verbr. 1953, blz. 310 en 311) ; dat het dus van belang is ontbloeit voor het huidig geschil, of het Duitse vonnis al dan niet werd overgeschreven in de registers van de burgerlijke stand, en nog minder of de overschrijving al dan niet vóór het overlijden van de « de cujus » is gebeurd ;

Op deze gronden,

Het Hof,

Gelet op artikel 24 van de wet van 15-6-1935 ;
Alle andere conclusies verwerpend ;

Verklaart het hoger beroep ontvankelijk, doch ongegrond en bevestigt het aangevochten vonnis in al zijn beschikkingen.

Verwijst de appellante in de kosten van deze aanleg.

Beveelt de afscheiding der kosten op het hoger beroep gevallen ten bate van pleitbezorger Cruyt.

RECHTBANK VAN EERSTE AANLEG TE ANTWERPEN.

3e Kamer. — 21 juni 1966.

Voorzitter : M. Gepts.

Openbaar Ministerie : M. Kinart.

Advakaten : Mrs. Buysse en Van Battel.

1. Vennootschappen. — Quasi-delictuele handeling van de zaakvoerder. — Vordering van een schuldeiser der vennootschap.

2. Vennootschappen. — Quasi-delictuele handeling van de zaakvoerder. — Vordering van een vennoot.

1. De schuldeiser van een P.V.B.A. mag op grond van art. 1382 B.W. rechtstreeks de zaakvoerder aanspreken voor de schade die deze ter gelegenheid van zijn beheer door zijn delictuele of quasi-delictuele handelingen heeft veroorzaakt, zelfs wanneer de vennootschap failliet verklaard is.

2. De vennoot van een P.V.B.A. heeft een vordering tegen de zaakvoerder voor de schade die dezès delicten of quasi-delicten veroorzaakt hebben, wanneer de schade een persoonlijk nadeel uitmaakt dat onderscheiden is van het maatschappelijk nadeel. In onderhavig geval heeft de vennoot geen vordering wegens waardevermindering van de maatschappelijke aandelen, want dit verlies wordt ook door de medevennoten geleden.

Verhoeven en De Vaere t./ Huylenbroeck en Van Inthout

Overwegende dat de eis strekt tot betaling van de som van 300.000 fr., bedrag van de schade die aanleggers zouden geleden hebben ingevolge de delicten en quasi-delicten gepleegd door verweerder in zijn hoedanigheid van zaakvoerder van de P.V.B.A. Chocolaterie-Confiserie « Georges » en waaraan verweerster zou medegewerkt hebben ;

Overwegende dat verweerders ter zitting erkenden de stukken van aanleggers in mededeling te hebben ontvangen en dat zij verklaarden geen eis meer te stellen in dit verband ;

Overwegende dat in juni 1961 aanleggers met verweerders in betrekking kwamen ingevolge een aankondiging in een dagblad, die door deze laatsten geplaatst werd ; dat verweerders tegenover aanleggers beweerden dat de handelszaak Chocolaterie-Confiserie « Georges » P.V.B.A., waarvan zij de voornaamste aandeelhouders waren, belangrijke winsten zou kunnen verwezenlijken door de fabricage en de verkoop van zogenaamde « T.V. nootjes », maar dat zij niet over voldoende gelden beschikte om de machines aan te schaffen, vereist voor die fabricage ; dat aanleggers er aldus toe gebracht werden in verschillende malen een totaal bedrag van 300.000 fr. ter beschikking te stellen van verweerder ; dat ingevolge het tot stand gekomen akkoord, aanlegster 24 deelbewijzen van de P.V.B.A. overnam aan de inschrijvingswaarde van 24.000 fr. en aanlegger bedrijfsleider werd in de P.V.B.A. ;

Overwegende dat aanleggers al zeer spoedig moesten vaststellen dat de voorspiegelingen van verweerders geenszins aan de werkelijkheid beantwoordden ; dat de P.V.B.A. op 22 oktober 1962 in faillissement werd verklaard en het faillissement gesloten werd zonder toekenning van enig dividend ;

Overwegende dat verweerders beweerden dat de ondergang van de handelszaak te wijten was aan een oneerlijke concurrentie, die door een gewezen klant was uitgevoerd ; dat verweerder nochtans wegens feiten van bedrieglijke en eenvoudige bankbreuk door de correctionele rechtbank van Antwerpen op 12 mei 1963 veroordeeld werd ;

Overwegende dat aanleggers voorhouden dat het vol-

ledig verloren gaan van de belangrijke bedragen, die zij aan verweerder overhandigden, veroorzaakt werd door de misdrijven en fouten waaraan verweerder, geholpen door zijn echtgenote, zich plichtig maakt;

Ontvankelijkheid :

Overwegende dat het bedrag van 300.000 fr. niet ten persoonlijke titel aan verweerder overhandigd werd, maar in zijn hoedanigheid van zaakvoerder van de P.V.B.A. dat aanlegster zelf tijdens het strafonderzoek verklaarde dat de gelden verschaft werden om de P.V.B.A. toe te laten de fabricage van een nieuwe snoeperij te beginnen; dat het dus uitgesloten is dat aanleggers een persoonlijke lening aan verweerder toestonden;

Overwegende dat het anderzijds door het boekhoudkundig verslag van deskundige De Bruyn, aangesteld door de onderzoeksrechter tijdens het strafonderzoek, vaststaat dat 24.000 fr. aangewend werd voor de overname van 24 aandelen en 276.000 fr. aan de maatschappij geleend werden; dat aanlegster als aandeelhoudster op een aandeel in de winst mocht aanspraak maken maar dat hierdoor het juridisch karakter van de terbeschikkingstelling van de maatschappij van het bedrag van 276.000 fr. niet gewijzigd wordt; dat aanlegger wel als bedrijfsleider in dienst trad van de maatschappij, maar hij geenszins de hoedanigheid van vennoot verwierf;

Overwegende dat aanlegger dus als derde schuldeiser van de maatschappij rechtstreeks, op grond van art. 1382 B.W., de zaakvoerder mag aanspreken voor de schade die hij door zijn delictuele of quasi delictuele handelingen veroorzaakte, zelfs wanneer de maatschappij in faillissement verklaard werd (Cass. 8-3-1965 - Pas. 1965 - 1 684);

Overwegende dat aanlegster eveneens als vennote der P.V.B.A. een vordering bezit tegen de zaakvoerder voor de schade die zijn delicten of quasi-delicten veroorzaakte, wanneer deze schade een persoonlijk aandeel uitmaakt onderscheiden van het maatschappelijk nadeel (L. Fredericq « Beginselen van het Belg. Handelsrecht » 1931, deel II. blz. 403 nr. 821);

Overwegende dat aanlegster niet gerechtigd is een schadevergoeding te vorderen wegens het waardeverlies van de maatschappelijke aandelen, verlies dat ook door de medevennoten geleden wordt; dat haar eis wel ontvankelijk is in de mate dat hij de vergoeding beoogt van de schade ontstaan door het verloren gaan van haar schuldvordering uit hoofde van de lening aan de P.V.B.A., waardoor haar een persoonlijk nadeel werd berokkend;

Overwegende dat de eis van aanleggers ontvankelijk is ten belope van een bedrag van 276.000 fr.; dat hij voor het overige niet ontvankelijk is;

Ten gronde :

Overwegende dat het erga omnes vaststaat door het correctioneel vonnis van 12 mei 1963 dat verweerder zich plichtig maakte aan feiten van bedrieglijke en eenvoudige bankbreuk door nl. het actief van de P.V.B.A. bedrieglijk verduisterd te hebben voor een bedrag van circa 180.000 fr. en de boeken vervalst te hebben;

Overwegende dat deze delicten, indien niet uitsluitend dan toch in overwegende mate, de ondergang van de maatschappij hebben veroorzaakt en daardoor eveneens het teloorgaan van de schuldvordering van aanleggers op de P.V.B.A.;

Overwegende dat verweerster op eigen naam de winkel « Confiserie Georges » uitbaatte;

Overwegende dat het strafonderzoek uitwees dat zich een vermenging van het patrimonium van de P.V.B.A. en van de persoonlijke zaak van verweerster had voorge-

daan; dat door de P.V.B.A. aan de winkel leveringen gedaan werden, die niet betaald werden;

dat dit niet alleen bevestigd werd tijdens het strafonderzoek door boekhouder Loquet; dat ook deskundige De Bruyn vaststelde dat door valse inschrijvingen en weglatingen, de P.V.B.A. van een vordering op verweerster, groot minstens 51.000 fr. beroofd werd;

Overwegende dat verweerster weliswaar beweerde dat deze leveringen door haar met eigen middelen betaald werden, wat echter onwaar bevonden werd door de deskundige;

Overwegende dat hierdoor bewezen is dat verweerster met kennis van zaken haar medewerking verleende aan de overheveling van het actief van de P.V.B.A. naar haar winkel;

Overwegende dat zij bijgevolg een daadwerkelijke hulp verleende aan haar echtgenoot in het plegen van feiten die de ondergang van de P.V.B.A. voor gevolg hadden;

Overwegende dat het feit dat de curator tegen verweerster geen vordering instelde, niet bewijst dat er geen vordering van de P.V.B.A. op verweerster zou bestaan hebben; dat de curator van het instellen van een eis kan afgezien hebben wegens opportuniteitsredenen of wegens insolabiliteit van verweerster;

Overwegende dat verweerders ook aanvoeren dat, aangezien aanlegster vennote en aanlegger bedrijfsleider was in de P.V.B.A., zij van de onregelmatigheden kennis moesten hebben en zij medeverantwoordelijk zouden zijn voor de in uitbating van de handelszaak gepleegde fouten;

Overwegende dat het strafonderzoek zeer duidelijk uitwees dat aanleggers, zodra zij kennis kregen van de kwestieuze feiten, zich met kracht verzet hebben tegen de voortzetting van de foutieve bedrijvigheid van verweerders; dat ingevolge de houding aangenomen door aanlegger, hij opgezegd werd als bedrijfsleider van de P.V.B.A. door verweerder;

Overwegende dat verweerster samen met haar echtgenoot, op grond van de hiervoren beschreven feiten, verantwoordelijk is voor de schade die door deze feiten aan aanleggers berokkend werd;

Overwegende dat deze schade, zoals hiervoren reeds vermeld werd, geen collectief karakter heeft, maar dat zij een persoonlijk nadeel voor aanleggers uitmaakt;

Overwegende dat de eis dus gegrond is voor een bedrag van 276.000 fr.

Om deze redenen :

De rechtbank, gehoord de heer Kinart, substituut van de procureur des Konings in zijn eensluidend advies gegeven in de Nederlandse taal in openbare zitting van 6 juni 1966;

Rechtdoende op tegenspraak;

Allen andere en strijdige besluiten verwerpende; Verklaart de eis van aanleggers ontvankelijk ten belope van een bedrag van 276.000 fr. en niet ontvankelijk wat betreft een bedrag van 24.000 fr.

Verklaart de eis gegrond in de mate dat hij ontvankelijk is.

VLAAMSE JURISTEN,

ABONNEERT U OP

RECHTSKUNDIG WEEKBLAD

RECHTBANK VAN EERSTE AANLEG TE OUDENAARDE

2e Kamer. — 25 november 1965.

Voorzitter: M. Soetens.

Openbaar ministerie: M. Lefebvre.

Advocaten: Mrs. Geirlandt, Otte en Bauwens.

1. Exequatur. — Frans-Belgische overeenkomst van 8 juli 1899. — Frans vonnis. — Gezag van gewijsde. — Voorwaarden.
2. Exequatur. — Frans-Belgische overeenkomst van 8 juli 1899. — Eis tot het bekomen van een tweede veroordeling. — Niet ontvankelijk.
3. Tussenkomst en vrijwaring in burgerlijke zaken en in zaken van koophandel. — Bij eis tot exequatur.
4. Bevoegdheid en aanleg. — Eis tot exequatur. — Schatting.

1. — *Krachtens art. 11 van de Frans-Belgische overeenkomst van 8 juli 1899 heeft een Frans vonnis in handelszaken gezag van gewijsde voor zover het voldoet aan de vijf in dat artikel gestelde voorwaarden.*
2. — *De eiser die het exequatur van een Frans vonnis in handelszaken vraagt, kan buiten het exequatur niet op dezelfde gronden waarop hij reeds veroordeling heeft bekomen, een tweede veroordeling van zijn wederpartij vorderen. De rechtbank mag trouwens de grond van de zaak niet meer onderzoeken en moet enkel onderzoeken of de vijf door art. 11 van de Frans-Belgische overeenkomst van 8 juli 1899 gestelde voorwaarden vervuld zijn.*
3. — *Wanneer de verweerder tegen wie een eis tot exequatur van een Frans vonnis in handelszaken en tevens een eis tot een tweede veroordeling op dezelfde gronden zijn ingesteld, zijn verzekeraar in vrijwaring roept, niet om tussen te komen in verband met het verlenen van het exequatur, maar om hem te vrijwaren tegen de tweede voornoemde eis, kan de rechtbank van deze vordering in tussenkomst geen kennis nemen.*
4. — *De schatting van een eis tot exequatur is zonder uitwerking, aangezien die eis steeds voor hoger beroep vatbaar is.*

De Waegeneer t./ De Saedeleer.
en

De Saedeleer t./N.V. Belgische Leeuw.

Overwegende dat de hoger vermelde vorderingen inig met elkaar verknocht zijn en een goede rechtsbedeling vergt dat zij samen zouden behandeld worden;

Overwegende dat de vordering strekt: 1° tot het horen uitvoerbaar verklaren van het vonnis tussen partijen De Waegeneer-De Saedeleer gewezen op 24 juni 1958 door de rechtbank van koophandel te Cambrai (Frankrijk); 2° tot het horen veroordelen van de verweerder De Saedeleer Vital in betaling aan de eiser De Waegeneer van 22.500 frank alsmede van de tegenwaarde in Belgische munt op de dag der betaling van 8.374 Franse frank, meer de gerechtelijke intresten en de kosten van de rechtspleging voor de rechtbank te Cambrai;

Overwegende dat deze vordering voor zover zij de veroordeling beoogt vermeld onder het 2° hierboven, niet ontvankelijk is;

Overwegende immers dat de eiser De Waegeneer Richard reeds de veroordeling die hij thans vraagt, bekomen heeft precies bij voormeld vonnis van de rechtbank van koophandel te Cambrai dd. 24 juni 1958; dat de eiser De Waegeneer Richard er geen belang kan bij

hebben, eens het exequatur bekomen, de verweerder De Saedeleer Vital op zelfde gronden een tweede maal te zien veroordelen;

Overwegende trouwens dat de rechtbank in deze slechts mag onderzoeken of de wettelijke voorwaarden voor het verlenen van het exequatur terzake verenigd zijn en niet bij machte is buiten de berechting zelf de grondslag waarop ze gesteund werd te onderzoeken; dat inderdaad krachtens artikel 11 van de Frans-Belgische overeenkomst van 8 juli 1899 (wet van 31 maart 1900) de rechterlijke beslissingen in commerciële zaken gezag van gewijsde hebben voor zover ze voldoen aan de het trouwens juist de ratio legis is van de wet van 31 maart 1900 houdende bekrachtiging van voornoemde Frans-Belgische overeenkomst dd. 8 juli 1899 dat het onderzoek steeds zou beperkt blijven tot de in de overeenkomst vermelde vijf voorwaarden, vijf voorwaarden die ten andere nagenoeg overeenstemmen met die vijf voorwaarden in gezegd artikel 11 opgesomd; dat voorzien bij artikel 10 van de wet op de bevoegdheid dd. 15 maart 1876;

Overwegende dat de partijen niet betwisten en het trouwens vaststaat, aan de hand van de overgelegde bescheiden dat bedoeld vonnis van de rechtbank van koophandel te Cambrai beantwoordt aan de voorgescreven voorwaarden voor het bekomen van het exequatur met uitzondering nochtans van het feit dat gezegd vonnis *kracht van gewijsde heeft bekomen*; dat uit niets blijkt of dit wel of niet het geval is;

Overwegende daarenboven dat de eiser De Waegeneer Richard ten onrechte zijn eis in zijn inleidende dagvaarding schat in elk van zijn onderdelen ten overstaan van elke partij op meer dan 30.000 frank, dit uitsluitend en alleen wat de bevoegdheid en de aanleg betreft; dat immers het verzoek om exequatur een vordering is die niet vatbaar is voor schatting, zodat *steeds hoger beroep* mogelijk is op grond van artikel 36 van de wet van 25 maart 1876 op de bevoegdheid; (cfr. R. Van Lennep Belgisch Burgerlijk Procesrecht — deel VIII, blz. 108);

Overwegende verder dat de verweerder De Saedeleer Vital op zijn beurt bij exploit van gerechtsdeurwaarder Georges Baratto dd. 30 juli 1963 zijn verzekeringsmaatschappij de N.V. «De Belgische Leeuw» in tussenkomst heeft gedagvaard, ten einde: 1° te horen bevelen dat de n.v. «Belgische Leeuw» verplicht zal zijn tussen te komen in het rechtsgeding voor deze rechtbank ahangig tussen De Waegeneer Richard als eiser en hem zelf De Saedeleer Vital als verweerder, ten einde hem te vrijwaren en schadeloos te stellen voor alle veroordelingen die tegen hem zouden kunnen uitgesproken worden ten voordele van De Waegeneer R. voornoemd, in hoofdsom, intresten en kosten van onderhavige eis; 2° de N.V. «Belgische Leeuw» bovendien te horen veroordelen om aan hem, De Saedeleer Vital te betalen: 1) de tegenwaarde in Belgische frank aan de hoogste koers op de dag der effectieve betaling van een som van 18.262 Franse frank, meer de intresten sedert 21 december 1954; 2) de tegenwaarde in Belgische frank aan de hoogste koers op de dag der effectieve betaling van een som van 8.374 Franse frank; 3) de som van 30.000 frank ten titel van schadevergoeding voor de schade door hem, De Saedeleer Vital, geleden ingevolge de ongerechtvaardigde weigering van de N.V. «Belgische Leeuw» te voldoen aan haar contractuele verplichtingen;

Overwegende dat gezegde vordering in tussenkomst gesteund wordt door de partij De Saedeleer Vital op een verzekeringscontract tussen haar en de N.V. «Belgische Leeuw» afgesloten, verzekeringscontract waardoor de burgerlijke verantwoordelijkheid van de partij

De Saedeleer Vital zou dienen gedekt te worden in verband met het verkeersongeval waarover gekend werd bij evengemeld vonnis van de rechtbank van koophandel te Cambrai, dd. 24 juni 1958;

Overwegende dat de N.V. « Belgische Leeuw » de niet-ontvankelijkheid van de vordering in tussenkomst tegen haar door De Saedeleer Vital ingeleid opwerpt en dit wegens verjaaring en bovendien ten gronde besluit tot de ongegrondheid van de vordering op tussenkomst en dit wegens ofwel wederrechtelijke verhoging van het risico door de daad van De Saedeleer ofwel niet bewijzen van de door De Saedeleer gevorderde uitgaven en schadevergoeding;

Overwegende dat uit de termen van de dagvaarding op tussenkomst dd. 30 juli 1963 hierboven aangehaald blijkt dat de partij De Saedeleer Vital de N.V. « Belgische Leeuw » in tussenkomst heeft geroepen niet in verband met het verlenen van het exequatur aan het Frans vonnis maar alleen om « de vervolgingen vanwege de partij De Waegeneer Richard te doen ophouden of bij gebreke hieraan de partij De Saedeleer Vital te vrijwaren en schadeloos te stellen voor alle veroordelingen die tegen hem zouden kunnen uitgesproken worden »;

Overwegende dat de rechtbank geen kennis kan nemen van de vordering in tussenkomst waarover het gaat; dat de partij De Saedeleer Vital trouwens reeds veroordeeld werd en wel bij het vonnis van de rechtbank van koophandel van Cambrai; dat de rechtbank ten andere, zoals hoger reeds aangehaald, in het rechts-geding dat ingeleid werd door de partij De Waegeneer Richard niet bij machte is de zaak opnieuw ten gronde te onderzoeken, zelfs niet ten overstaan van de bijkomende veroordeling die door de partij De Saedeleer Vital onder het 2° hierboven gevorderd werd en die in datzelfde kader « in tussenkomst » is geformuleerd geworden;

Om deze redenen:

Gehoord de heer Lefebvre, Substituut Procureur des Konings, in zijn advies, gegeven in openbare zitting;

Alle verdere en tegenstrijdige besluiten afwijzende: de zaken ingeschreven ter burgerlijke rol onder de nummers 16.315 en 16.342 samen;

Verklaart de eis van de partij De Waegeneer Richard onontvankelijk voor zover hij de veroordeling beoogt van de verweerder De Saedeleer Vital in betaling van het bedrag van 22.500 frank alsmede de tegenwaarde in Belgische munt op de dag der betaling van 8.374 Franse frank;

Vooraleer te beslechten omtrent de vordering tot het horen uitvoerbaar verklaren van het vonnis van de rechtbank van koophandel te Cambrai dd. 24 juni 1958: Zegt voor recht dat de partij De Waegeneer Richard het bewijs dient over te leggen dat gezegd vonnis in kracht van gewijsde is getreden;

Verklaart de vordering in tussenkomst door de partij De Saedeleer Vital tegen de N.V. Belgische Leeuw ingeleid, onontvankelijk;

Houdt de beslissing nopens de kosten aan behalve de kosten van de procedure in tussenkomst die ten laste worden gelegd van de partij De Saedeleer Vital;

RECHTBANK VAN KOOPHANDEL TE BRUSSEL

7e Kamer. — 22 juni 1966.

Voorzitter: M. Van Dijk.
Feferendaris: M. Verdoodt.

Advokaten: Mrs. Danneels loco Calewaert en
Perssoons loco Perlberger.

Bewaargeving. — Parkeren van een voertuig tegen betaling op een parkeerterrein met bewaker. — Aansprakelijkheid van de bewaarnemer.

Wanneer een partij haar auto parkeert op een bewaakte parkeerplaats tegen betaling van een bedrag van 10 fr., waarvoor een kaartje met de vermelding « parking met verzekering » wordt afgeleverd, komt een contract van bezoldigde bewaargeving tot stand.

De aansprakelijkheid van de bewaarnemer wordt dan bepaald volgens het criterium van de « goede huisvader », criterium dat een zorgvuldige bewaking vereist. Hij is aansprakelijk voor de diefstal van de auto, nu blijkt dat hij die bewaking niet zorgvuldig heeft uitgevoerd, aangezien hij niet eens de kaartjes van de wegrijdende bestuurders vernietigde.

Oeyen t./ Vandervelde en Bogaerts.

Overwegende dat de vordering er, in hoofddorde, toe strekt verweerders hoofdelijk te doen veroordelen tot betaling aan eisers wagen « Opel-Record », bouwjaar 1958, nummerplaat 226A0, wagen die eiser op 6.10.1963 in de bewaarplaats van verweerders parkeerde, te Lichtaart, steenweg op Olen, juist tegenover de instelling Bobbejaanland », alwaar hij op gezegde dag werd gestolen;

Overwegende dat verweerder buitenzake dient te worden gesteld, vermits alleen verweerster handel drijft en deze laatste enkel op haar naam in het handelsregister is ingeschreven;

Overwegende dat eiser 10 frank betaalde om zijn voertuig in bewuste plaats te parkeren en hiervoor het ticket 00788 kreeg, hetwelk uitdrukkelijk « parking met verzekering » vermeldt;

Overwegende dat eiser, onmiddellijk na de diefstal, bij de politie te Lichtaart klacht indiende;

Overwegende dat de bewaker van de parking, dhr Jozef Van Tongerloo bevestigde dat hij op 6-10-1963, omstreeks 22 u. van de diefstal op de hoogte werd gesteld (cfr. P.V. nr. 956, opgesteld door de rijkswachtbrigade Lichtaart in datum van 14-10-1963), zodat én het parkeren én de diefstal ten genoegen van recht bewezen zijn;

Overwegende dat het hier om een bezoldigde bewaargeving gaat, dewelke de aansprakelijkheid volgens het criterium van « de goede huisvader » meebrengt, criterium dat een zorgvuldige bewaking vereist;

Dat deze bewaking allerminst zorgvuldig werd uitgevoerd, vermits de bewaker — zoals wordt toegegeven — zich zelfs de moeite niet getroostte de tickets van de wegrijdende bestuurders te vernietigen, hetgeen vanzelfsprekend alle misbruiken toelaat;

Dat deze maatregel nochtans des te gemakkelijker uit te voeren was, daar de bewuste parking slechts één enkele toegangsweg schijnt te hebben;

Overwegende dat de aansprakelijkheid van verweerster nog wordt verscherpt door zelf op de tickets « met verzekering » te laten drukken;

Dat in strijd met de bewering van verweerster deze vermelding zonder het minste voorbehoud noodzakelijkerwijze een verzekering « alle risico's » bedoelt (zie De Page, d.V. nr. 201, blz. 203), met inbegrip van deze tegen diefstal;

Dat met de verzekering te beperken tot « de fouten van

haar personeel », verweerster dan ook een fout beging wege we ze aansprakelijk is ;

Overwegende, dienvolgens, dat de gemeenschappelijke wil van partijen ontegensprekelijk een contract van bewaargeving bedoelde (cfr. De Page, d.V. nr. 191, blz. 197) ;

Overwegende wat de gevorderde schadevergoeding aangaat, dat deze ex aequo et bono tot de som van 20.000 fr. dient te worden herleid, zodat de vordering in deze mate lastens verweerster gegrond voorkomt ;

Om deze redenen,

De Rechtbank,

Gelet op artikels 4 en volgende van de wet van 15 juni 1935 ;

Rechtsprekende op tegenspraak en alle andere conclusiën verwerpende ;

Verklaart de eis ontvankelijk en grotendeels gegrond jegens verweerster ;

Veroordeelt, dienvolgens, verweerster tot betaling aan eiser van de som van 20.000 fr, vermeerderd met de vergoedende intresten sedert 6-10-1963 en tot op de datum der dagvaarding, de gerechtelijke intresten en de kosten, heden begroot op 1.047 fr.

Wijst het overige der vordering lastens gezegde verweerster als ongegrond af ;

Stelt verweerder buiten zake zonder kosten ;

Verklaart dit vonnis, behoudens de verwijzing in de kosten, uitvoerbaar niettegenstaande hoger beroep en zonder borgstelling.

NOOT : Zie betreffende hetzelfde probleem o.m. Koophandel Brussel, 15-12-1965, met de erin vermelde rechtspraak, R.W. 1965/66 964, alsmede Jur. Comm. Brux. 1966, Kooph. Brussel, 3-12-1964, Jur. Comm. Brux. 1965, 157 ; Kooph. Brussel, 24-10-1964, Jur. Comm. Brux. 1965, 161 ; Kooph. Brussel, 16-9-1965, Jur. Comm. Brux. 1966, 7 ; Kooph. Brussel, 9-10-1965, Jur. Comm. Brux. 1966, 15 ; Kooph. Brussel, 29-12-1965, Jur. Comm. Brux. 1966, 19.

VREDEGERECHT TE GENT

1e Kanton - 14 mei 1965.

Rechter : M. Claeys.

Advocaten : Mrs. Leboucq en Martens.

Arbeidsongevallen. — Herziening. — Voorwaarde.

Bij een krachtens art. 26 arbeidsongevallenwet gesloten akkoord was de graad van bestendige arbeidsongeschiktheid vastgesteld ; op vraag tot herziening wees de expertise uit dat een bij het akkoord bestaande wonde genezen was.

Daar die genezing voorzienbaar was op het ogenblik van het akkoord en in werkelijkheid ook voorzien werd, is de vraag tot herziening niet ontvankelijk, want de onontbeerlijke voorwaarde tot herziening, te weten een nieuw en onverwacht feit, is niet aanwezig.

N.V. L'Aigle de Paris t/ Huys.

Herzien Ons tussenvonnis d.d. 18-9-1964.

Gelet op het verslag van Dr. H. Verjans, bij bedoelde beslissing als deskundige aangesteld.

Overwegende dat Dr. Verjans de nieuwe graad van bestendige werkonbekwaamheid op 24 % bepaald heeft.

Overwegende dat de aanlegster verklaart de besluiten van het deskundig verslag te aanvaarden.

Overwegende dat het akkoord dd. 26-1-1962 een bestendige werkonbekwaamheid van 30 % voorzag, en dat die werkonbekwaamheid gesteund was op verslagen van de geneeskundige adviseuren van de partijen Dr. Schotte, en Meirsmann die vermelden : lichte verkorting van het been - stramheid van de enkel, - ongunstige stand - atonische wonde van het been.

Overwegende dat het laatste verschijnsel alleen verdwenen is.

Overwegende dat verweerder echter laat opmerken dat een verbetering van die atonische wonde voorzienbaar was op het ogenblik van de overeenkomst, en dat de vraag tot herziening derhalve als niet ontvankelijk voorkomt.

Overwegende dat het verslag van Dr. Verjans inderdaad uitdrukkelijk refereert naar een verslag van Dr. Schotte, raad van aanlegster die de verdwijning van de wonde voorziet, en dat hetzelfde blijkt uit een verslag van Dr. Meirsmann, raad van verweerder, verslag dat Ons medegedeeld wordt.

Overwegende dat de genezing van de atonische wonde voorzien geweest zijnde bij de wording van de overeenkomst, en dat het nieuw en onverwacht feit die een onontbeerlijke voorwaarde is van de vraag tot herziening niet aanwezig is.

Op die Gronden, Wij Vrederechter, recht doende op tegenspraak en in eerste aanleg.

Gelet op de artt. 2, 3, 4 en volgende der Wet van 15-6-35 op het gebruik der talen in gerechtszaken, o.m. op de artt. 37, 38 en 41.

Wijzen de eis tot herziening af, als niet ontvankelijk.

Veroordelen aanlegster tot de kosten.

EUROPEES RECHT

Concentratie, economische politiek en concurrentieproblematiek in de EEG.

De Commissie van de Europese Economische Gemeenschap heeft begin november het memorandum betreffende de vraagstukken van de ondernemingsconcentratie in de Gemeenschappelijke markt gepubliceerd, dat zij eind 1965 aan de lid-staten had gezonden (1). Dit memorandum heeft betrekking op de economische vraagstukken opgeroepen door de concentratie van ondernemingen, de stimulerende of remmende invloed van het vennootschapsrecht en het belastingsrecht op de concentratie van ondernemingen, alsmede de toepasbaarheid van de artikels 85 en 86 van het EEG-Verdrag op concentraties van ondernemingen.

De aaneensluiting van zelfstandige ondernemingen tot grotere ondernemingsseenheden heeft sinds de ondertekening van het Verdrag van Rome aan betekenis gewonnen. De Gemeenschappelijke markt vereist in sommige bedrijfstakken grotere ondernemingen, die ervoor zorgen dat de voordelen van massaproductie en wetenschappelijk en technisch onderzoek onbeperkt aan de consumenten ten goede komen. Talrijke Europese ondernemingen zullen zich derhalve door eigen groei of door aaneensluiting met andere ondernemingen aan deze grotere markt moeten aanpassen. De toeneming van hun concurrentievermogen die daarmede gepaard gaat komt hun ook in de internationale concurrentie met grote ondernemingen uit derde landen ten goede.

Er zijn derhalve maatregelen op verschillende gebieden noodzakelijk. Enerzijds staan nog aanzienlijke hindernissen van vennootschaps- en belastingrechtelijke aard concentratiebewegingen over de grenzen in de weg, anderzijds kunnen ondernemingsconcentraties leiden tot een

concurrentie die haar functie niet langer vervult, dan wel de keuze- en handelingsvrijheid van consument, leverancier en afnemer bovenmatig beperken. Tenslotte raakt de ondernemingsconcentratie de bestaansvoorwaarden van vele kleine en middelgrote ondernemingen.

De Commissie heeft deze vraagstukken in samenwerking met onafhankelijke wetenschapsmensen onderzocht. De resultaten van deze studies hebben hun neerslag gevonden in het thans gepubliceerde memorandum.

Het eerste deel van het onderzoek — betreffende de economische vraagstukken opgeroepen door de concentratie van ondernemingen — heeft betrekking op de aanpassing van de ondernemingen aan de omvang van de Gemeenschappelijke markt, de opheffing van kunstmatige belemmeringen voor concentraties en de voorwaarden voor een werkzame concurrentie.

Het tweede deel van de studie betreft de vennootschapsrechtelijke problematiek en de fiscale aspecten van de concentratie van ondernemingen. Het vennootschapsrechtelijke deel behandelt de rechtsvormen van de concentratie van ondernemingen in de nationale wetgevingen en in de Gemeenschappelijke markt, waarbij wordt ingegaan op de huidige rechtstoestand en de mogelijkheden van concentratie binnen de Gemeenschappelijke markt door het scheppen van nieuwe rechtsvormen. In het deel over de fiscale problematiek worden de fiscale aspecten van het concentratieproces en de belastingheffing bij ondernemingen na hun concentratie uiteengezet.

Het gedeelte van de studie over de toepasbaarheid van de artikelen 85 en 86 op concentraties van ondernemingen bevat de resultaten van de eerste wetenschappelijke studies en het standpunt van de Commissie.

* * *

De Commissie van de Europese Economische Gemeenschap heeft kort geleden ook een studie over de economische politiek en de concurrentieproblematiek in de EEG en de lid-staten gepubliceerd (2). Deze studie, die door de oud-minister van Economische Zaken en de oud-minister van Financiën van Nederland, Professor Dr. J. Zijlstra, in samenwerking met Dr. B. Goudzwaard werd gemaakt, behandelt de regels voor de mededinging in de economische politiek van de lid-staten en de uitbreiding die de concurrentiepolitiek bij een geharmoniseerde politiek van de lid-staten zou kunnen ondergaan. In het eerste deel van de studie wordt, onder vergelijking van de overeenkomsten en verschillen, een beeld gegeven van de verschillende economische stelsels in de lid-staten, met name de doeleinden der economische politiek, de institutionele betrekkingen tussen overheid en bedrijfsleven, de instrumenten der economische politiek en de aard en opzet van de mededingingspolitiek.

Vervolgens gaat professor Zijlstra, uitgaande van de tweeledige veronderstelling dat de douane-unie is gerealiseerd en een effectieve concurrentie tot stand is gekomen, aan welke invloed de verdere ontplooiing van de Europese Economische Gemeenschap zou kunnen hebben op de tenuitvoerlegging van het economisch beleid in de lid-staten. Volgens de eindconclusie van dit tweede deel van de studie zou de te verwachten invloed tot harmonisatie van het economisch beleid in de lid-staten moeten bijdragen.

In een derde deel wordt tenslotte een poging gedaan om wegen aan te geven waarlangs een verreikende organisatie van de economische stelsels in de verschillende lid-staten tot stand zou kunnen komen. In dit hoofdstuk analyseert de schrijver de economische en mededingingspolitiek van de EEG uit het oogpunt van de keuze van een optimale economische orde. Daarbij gaat hij ook in op de economische politiek op middellange termijn. Hij zou de

activiteiten van de overheidsorganen gaarne beperkt weten tot het scheppen van een gezond makro-economisch klimaat en van een institutioneel kader dat een effectieve mededinging mogelijk maakt.

Tot slot worden enige aspecten van het regionale beleid behandeld die samenhangen met de inhoud van het rapport, namelijk agglomeratieproblemen en industriële concentratie.

(1) Het vraagstuk van de concentraties in de Gemeenschappelijke markt. Studies. Serie concurrentie nr. 3. Publikatiediensten van de Europese Gemeenschappen, Brussel, 1966. 32 bladzijden.

(2) Economische politiek en concurrentieproblematiek in de EEG en de lid-staten. Studies. Serie concurrentie nr. 2. Publikatiediensten van de Europese Gemeenschappen, Brussel, 1966. 74 bladzijden.

BOEKBESPREKING

Prof. J. Valkhoff, *Recht en Economie*. — Zwolle W.E.J. Tjeenk-Willink, 1966.

Het was een zeer actueel en belangrijk onderwerp dat door Prof. Valkhoff werd gekozen voor de rede die hij uitsprak, op 9 januari 11., ter gelegenheid van de 335e dies natalis van de Universiteit van Amsterdam. Over de verhouding « Recht en Economie » bestaan inderdaad nog zo talrijke misverstanden en daarbij komt nog dat de contacten tussen beide wetenschappelijke sectoren in voortdurende evolutie verkeren.

De auteur heeft zich ten doel gesteld drieërlei punten te onderzoeken: nl. de samenhang tussen recht en economische verschijnselen in de samenleving; de verhouding van rechtswetenschap en economische wetenschap en tenslotte recht en economie als vakken in het wetenschappelijk onderwijs.

De auteur begint zijn uiteenzetting door erop te wijzen dat wanneer reeds door Montesquieu verband gelegd werd tussen het recht enerzijds en allerlei sociologische factoren, waaronder de produktiewijze, anderzijds het marxisme te weinig aandacht schonk aan het geestelijk proces van de rechtsvorming. In de marxistische leer zijn de produktieverhoudingen of de infrastructuur bepalend voor het recht als bovenbouw van het leven. Daartegenover hebben in het begin van deze eeuw economen beweerd dat de economische verschijnselen in wezen bepaald zijn door het recht, stelling die thans volledig opgegeven werd.

In Nederland werd de verhouding tussen het recht en de economie pas onderzocht in de tweede helft van de 19e eeuw en werd er in wetenschappelijke middelen de klemtoon op gelegd dat de economie ook een vak was voor juristen, wat in Frankrijk reeds volkomen was aanvaard.

Prof. Valkhoff geeft dan een overzicht van de meningen van verschillende geleerden betreffende de verhouding van beide wetenschappelijke sferen.

De auteur stelt de vraag of het juist is, zoals sommige juristen beweren, — al behoren zij niet tot de school van Kelsen, — dat de rechtswetenschap niet tot de maatschappijwetenschappen zou mogen gerekend worden. Schrijver staat hiertegenover volkomen afwijzend, en onderstreept dat de rechtswetenschap, al is zij een normatieve wetenschap, tevens als maatschappijwetenschap dient beschouwd te worden « omdat haar object, het recht, dat de maatschappelijke betrekkingen ordent, evenals trouwens de economie, de intermenselijke gedragingen betreft ».

Al kan men dan ook betwisten of de economie, die

zeker een empirische maatschappijwetenschap is, al of niet normatief is, toch is het stellig dat de economische normen een ander karakter hebben dan de rechtsnormen. Economische en juridische waarderungen kunnen samenvallen maar zij hoeven dit niet te doen.

Alle manifestaties van het privaatrecht hebben twee aspecten, een economisch en een juridisch aspect. Men moet deze wel uiteenhouden, doch aandacht verlenen aan hun samenhang.

Er heeft zich echter in het laatste kwart eeuw een belangrijke evolutie voorgedaan doordat, naast het oude privaatrecht het nieuw sociaal-economisch recht is opgebloeid. Dit recht heeft een eigen systematiek en soms eigen interpretatiemethoden. Dit nieuwe recht houdt natuurlijk in de eerste plaats rekening met de economische realiteit.

Al staat in onze westerse samenleving het privaatrecht nog steeds centraal, toch is dit niet meer hetzelfde als honderd jaar geleden. Zuivere logica, juridische dogmatiek worden niet meer gevolgd en bij de rechter heeft de grammaticale, filologische en abstract-logische interpretatiemethode de plaats moeten ruimen voor de historische, de teleologische en de functionele interpretatie. Het recht moet steeds meer rekening houden met de huidige sociale en economische praktijken. De rechtstoepassing is minder formalistisch dan vroeger. Al is nu het recht nooit de knecht van de economie, toch is de economische doelmatigheid een meewerkende en soms medebepalende factor.

Het gevaar bestaat dat bij het nastreven van economische doelstellingen, de rechtsidee in het gedrang zou komen.

Prof. Valkhoff betoogt dat rechtswetenschap en economische wetenschap elk hun eigen begripsvorming hebben, en men mag deze begrippen niet willekeurig onder elkaar gebruiken, doch de verwevenheid van de economische en juridische aspecten maakt samenwerking tussen economen en juristen onontbeerlijk. Het is nodig dat men zou openstaan voor elkaars probleemstellingen en een basiskennis van elkaars wetenschap is onmisbaar.

Het is dan ook volstrekt vereist dat, mits een juiste dosering, de beoefening van de economie in de rechtsfaculteit zou gebeuren en de beoefening van het recht in de economische faculteit. Dit zal voor de beoefenaars van beide wetenschappen een verrijking uitmaken. Het recht zal de econoom meer direct in contact brengen met ethiek, moraal en wijsbegeerte. Van de andere kant zal de jurist door een zekere beoefening van de economie in aanraking komen met meer empirische benadering, met functionele analyse en kwantitatieve methoden en technieken die zijn gezichtskring zullen verruimen.

Het is een allernoodzakelijkste eis van deze tijd dat men er zich diep over bezinne in welke mate elk van beide vakken in de andere faculteit zal dienen beoefend te worden.

De uiteenzetting van Prof. Valkhoff is ook uiterst waardevol voor België waar dezelfde problemen gesteld zijn en zijn zo actuele bedenkingen verdienen ook bij ons de grootste aandacht.

René Victor.

BALIELEVEN

Vlaamse Conferentie der Balie bij het Hof van Beroep te Gent

Driedaagse reis naar Londen.

De reis van de Vlaamse Conferentie naar Londen tijdens het verlengde weekeind van 11 tot 13 november 66, werd een schitterend succes, waaraan de deelnemers de beste herinnering behouden. De groep, een dertig man, dames inbegrepen, onder leiding van voorzitter Mr. Frans Baert, was samenhangend en stipt, wat de goede sfeer voor een groepsreis tenzeerste bevordert. Die morgen van 11 november — that day the poppies blowed on Flandrens Field —, was elkeen goed op tijd aan het Sint-Pietersstation te Gent. Sommige confraters waren zelfs wel één minuut voor het vertreksein op het perron! De trein bracht ons naar Oostende-Nationaal voor de inscheeping naar Folkestone. De zee was als een gladde vijver en wie de pil geslikt had voelde zich bedrogen voor die onnuttige kosten.

Alover Canterbury, waar een eerbiedige groet gebracht werd aan Thoms Becket (1170), reisden we met de bus verder naar Londen. In het « Green-Park Hotel » kwamen wij net op tijd om na een verfrissing met de tube het cabaret-restaurant-dancing « The Tolk of the Town » aan de Ippodrome Corner et bezoeken. Plaatsen waren voorbehouden. Elkeen kon naar smaak zich hier te goed doen aan tafel of op de dansvloer of bij levende beelden. Het zal wel niemand verwonderen dat na zoveel geneugten enkele vierders hun hoed of jas of ander kledingstuk niet meer terugvonden en pas in de vroege morgen de weg naar het hotel herontdekten.

De zaterdag hadden wij het werkelijk getroffen. Voor wie zich in de common-law wilde specialiseren: een bezoek aan « Gray's Inn »; voor dames en langslapers shopping. Toch was ieder stipt te 11 uur op post aan de stoepen van de St. Paul's Cathedral, waar de V.C. dank zij haar internationale relaties het voorrecht genoot de beroemde « Lord Mayor's Show » te bewonderen. In de namiddag bezoek aan de Houses of Parliament of de National Gallery of meer idyllische oorden. De drink met « The London Young Members Group » van « the Law Society », ten huize van de vriendelijke en charmante Miss. Juliette Becker, was geest-rijk en bracht ons reeds in de sfeer van de musical: « Robert and Elisabeth » welke wij die avond in het Luric Theatre gingen bijwonen. Gelukkig was voor een goed begrip van dit zangstuk een elementaire kennis van het Engels voldoende.

Wie de zondagmorgen tijdig uit bed kon bracht een bezoek aan Londen's vlooiemarkt of nam deel aan de autobusrit rond de stad. Een charmante gidse met zoete tongval stond de weetgierige confraters te woord. Pas hadden we Londen rondgereden en een laatste maal de Engelse keuken geproefd of de terugreis vatte aan onder het hartschotelijk afscheidsgewuif van Miss. J. Becker die naar het Victoriastation was gekomen voor een laatste vaarwel. Diezelfde avond, na een voorspoedige zeereis, stond de Conferentie behouden en wel terug te Gent. En elkeen vroeg: « wanneer de volgende uitstap? »

Geert Baert.

VLAAMSE JURISTEN,

ABONNEERT U OP

RECHTSKUNDIG WEEKBLAD

TIJDSCHRIFTEN

Jura Falconis : jg. 167 - nr. 2 :

Van Gelder L., Juridische Aspecten van het Statuut van de Ziekenhuisgeneesheer. — Hellin L. De Bloedproef. — Everaert D., De Raadgevende Interparlementaire Raad van Benelux.

Nederlands Juristenblad : jg. 1967 - nr. 4 :

Westerouen van Meeteren G.N., Eigendom als vrijheid. — Brandenburg C.A., Exosmose juridique. — Blok N., Fundamental breach. — Knoppers J., De Rechtstreekse actie tegen de motorrijtuigenverzekeraar, met naschrift van Mr. J. Knoppers. — Halbertsma T.M., Het Kuijper — Van der Laan — arrest. — Noz F.X., Wanneer kan het deур-waardersexploot van art. 43 A Octrooiwet uitgaan ?

Weekblad voor Privaatrecht, Notaris-amt en Registratie : Jg. 1967 - nr. 4935 :

Zeijlemaker J.B., De onderneming (II, slot). — Beyerman J.J., Un notaire averti en vaut deux. — Kolléwijn R.D., Overzicht der Nederlandse Rechtspraak : Internationaal Privaatrecht (XII).

Tijdschrift voor Vennootschappen, Verenigingen en Stichtingen : jg. 1967 - nr. 1 :

Stein P.A., Onbevoegde vertegenwoordigingshandelingen bij rechtspersonen. — Dijk P.L., Problemen rond de commanditaire vennootschap met één beherend vennoot. — Kleerekoper S., Aandelenbelegging en wiskundige reserve. — Giele J.F.M., De commanditaire deelneming in de winstfeer.

Advokatenblad : jg. 1967 - nr. 1 :

De Brauw P.J.W., De beloning van de advocaat. — Verpaalen O.A.C., De kelner en de advocaat. — Hollander J., De oudedagsvoorziening, fiscaal gezien.

De Gerechtsdeurwaarder : jg. 1967 - nr. 12 :

Teekens M., De passieve commissaris. — Harshagen I., Het conservatoir besluit op roerende goederen. —

E.E.G. Studiën : jg. 1966 - nr. 2 :

Die in den Mitgliedstaaten bestehenden Auffassungen über Wettbewerbs — und Wirtschaftspolitik. — Der Einfluss der weiteren Entwicklung der E.W.G. auf die Wirtschaftspolitik der Mitgliedstaaten. — Wirtschaftspolitik und Wettbewerbspolitik in der E.W.G. aus der Sicht der erwünschten Wirtschaftsordnung. — Aspekte der Regionalspolitik.

Journal des Tribunaux : jg. 1967 - nr. 4560 :

Smolders Th. et Godfrin J., Chronique des droits intellectuels pour 1965 (première partie).

Revue pratique du Notariat Belge : jg. 1966 - nr. 2536 :

Silance L., Prêts hypothécaires par intervention.

Revue de l'Administration et du Droit Administratif de la Belgique : jg. 1967 - nr. 1 :

Loi Communale. — Le problème de l'autonomie communale. — Assistance publique et domicile de secours. — Séjour et traitement dans un établissement de soins. — Séjour inopérant. — Calcul.

Revue Internationale des Sciences Administratives : jg. 1966 - nr. 3 :

Sala G. et Comte J., Essai d'étude prospective sur la formation en cours d'emploi dans les administrations publiques à Madagascar. — Weiss M., Quelques suggestions pour l'amélioration de l'administration du développement. — Pimentel A.F., L'administration du personnel en Amérique latine. — Chapel Y., Le sous-développement administratif. — Gant G.F., Les projets de création d'établissements d'enseignement. — Bergeron H., La fonction prospective de l'Etat et l'Administration.

Recueil Dalloz Sirey (Parijs) : jg. 1967 - nr. 4 :

Debbasch C., Le droit à l'antenne. A propos de l'organisation de la campagne électorale.

Revue du Droit Public et de la Science Politique en France et à l'étranger : jg. 1966 - nr. 6 :

Loewenstein K. (trad. fr. de Feydy J.) L'investiture du Premier Ministre en Angleterre. — Tixier G., Les coups d'Etat militaires en Afrique de l'Ouest.

La Revue Administrative (Paris) : jg. 1966 - nr. 114.

Reymond J.E., Une institution originale : le Ministre d'Etat de la Principauté de Monaco. — Burel J., Les Centres de préparation à l'administration générale. — Thuiller G., L'incidence économique de budgets communaux.

Archiv für Rechts- und Sozialphilosophie : jg. 1966 - nr. 111/4 :

Bodenheimer E., Social Goals as Objects of Cognition. — ChébliI., La société Traditionnelle Islamique et l'Influence de la Juridiction Religieuse du Coran et de la Sounna sur la Vie Sociale et Politique. — Tammelo I., Analysis of Human Communication.

Abonneert U op het "Rechtskundig Weekblad"